

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

**“ЎЗБЕКИСТОНДА ДЕМОКРАТИК ЖАМИЯТ ҚУРИШ НАЗАРИЯСИ
ВА АМАЛИЁТИ” КАФЕДРАСИ**

**Бакалавриат йўналишлари ва магистратура мутахассисликларида
ўқитиладиган фанлардан ишчи ўқув дастурлари тўплами**

Тошкент-2006

Бакалавриат йўналишлари ва магистратура мутахассисликларида ўқитиладиган фанлардан ишчи ўқув дастурлари тўплами

Ушбу тўплам “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси томонидан бакалавриат йўналишлари ва магистратура мутахассисликларида ўқитиладиган фанлар бўйича ишчи ўқув дастурларини ўз ичига олган.

Тўпламга киритилган ишчи ўқув дастурлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343-сонли “Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги Қарори ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва Ўрта махсус таълим вазирлигининг 2002 йил 28 февралда тасдиқланган “Бакалавриат йўналишлари ва магистратура мутахассисликларининг давлат таълим стандартлари” талаблари ҳамда 2004 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг бакалавриат босқичи янги таҳрирдаги намунавий ўқув режаси билан таъминлаш тўғрисида”ги 199-сонли буйруғига асосан ишлаб чиқилган.

Мазкур ишчи ўқув дастурлари тўплами “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия етилган (2006 йил 9 июн, 12-сонли баённома).

Кафедра мудир

Н. Т. Шодиев

Мазкур ишчи ўқув дастурлари тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ТОШКЕНТ МОЛИЯ институти қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий – услубий Кенгашида муҳокама етилган ҳамда нашрга тавсия етилган (19 август 2006 йил, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси

А. В. Ваҳобов

Тузувчилар:	Н. Т. Шодиев - “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси мудир, ф.ф.д. проф.
	И. Р. Аҳмедов - “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси профессори
	И. Ҳ. Қўнғиров - “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси доценти
	Р. А. Умарова - “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси доценти
	З. Ғ. Ғофуров - “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси доценти
	А. Т. Қурбонов - “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси доценти
	Н.М.Очилов-“Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси катта ўқитувчиси
Тақризчилар:	З. М. Исломов ю.ф.д. ТЮИ проф., Ф. Ҳ. Раҳимов Ўз.Р. прократура ходимлари малакасини шириш институти проф., Г. Мансурова ф.ф.н. ТЮИ доценти, Д. Воҳидова ф.ф.н. ТЮИ доценти, Ж. И. Бобоев ю.ф.н. ТЮИ к. ўқит., М. Усмонов ТМИ проф., И. Товашарева ТМИ доценти, С. Ўлмасов ТМИ доценти

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ**

Ўқув-услугий бошқарма томонидан рўйхатга олинди № _____ “ ” _____ 200 й.	“Тасдиқланди” <hr/> Ректор А. Ваҳобов “ ” _____ 200 й.
---	---

**“СИЁСАТШУНОСЛИК”
фанидан ишчи ўқув дастури**

**Олий таълимнинг 340000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги
ТОШКЕНТ МОЛИЯ институтида тайёрланадиган барча бакалаврият
йўналишлари учун**

Тошкент-2006

“Сиёсацхунослик” фанидан ишчи ўқув дастури

Ушбу ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ижтимоий комплексининг махсус методологик комиссияси баённомаси ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва қрта махсус таълим Вазирлиги, Олий ўқув юртлари Илмий – услубий бирлашмалари фаолиятини мувофиқлаштирувчи Кенгаш Президиумининг 2003 йил 1 июл мажлиси қарори билан тавсия етилган дастур асосида ишлаб чиқилган.

Мазкур ишчи ўқув дастури “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия етилган (2006 йил 9 июн, 12-сонли баённома).

Кафедра мудири

Н. Т. Шодиев

Мазкур ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва қрта махсус таълим вазирлигининг ТОШКЕНТ МОЛИЯ Инститuti қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий – услубий Кенгашида муҳокама етилган ҳамда нашрга тавсия етилган (19 август 2006 йил, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси

А. В. Ваҳобов

**“Сиёсацхунослик” фанидан маъруза ва амалий
машғулотлар тақсимоти**

	Мавзулар	Маъ- Руза	Амалий Машғулот	Мустақил иш
1	“Сиёсацхунослик” фани предмети, усуллари, услубияти ва вазифалари. “Сиёсацхунослик” фанининг бошқа ижтимоий фанлар тизимидаги қрни ва қзига хослиги	2	-	2
2	Сиёсий қарашлар ва таълимотлар: гносиологик асос манбалари, шаклланиш ҳамда ривожланиш босқичлари	2	-	2
3	Сиёсий таълимотлар тарихи ва ривожланиш босқичлари	-	2	2
4	Жамиятнинг сиёсий ҳаёти ва Ўзбекистонда сиёси жараёнлар	2	-	2
5	Ҳозирги сиёсий жараёнлар ва сиёсий соҳани еркинлаштириш қонуниятлари	-	2	2
6	Сиёсий тизим. Демократия ва ижтимоий-сиёсий жараёнлар	2	-	2
7	Сиёсий тизим ва сиёсий режим	-	2	2
8	Сиёсий ҳокимият, сиёсий ҳаёт ва кқппартиявийлик. ОАВ ва сиёсий ҳаёт	2	-	2
9	Давлат сиёсий институт сифатида	-	2	2
10	Сиёсий елита ва етакчи (лидер). Сиёсий онг ва сиёсий маданият. Сиёсат ва мафкура	2	-	2
11	Ижтимоий-сиёсий ташкилотлар, ҳаракатлар ва оқимлар ҳамда уларнинг моҳияти, таснифи	-	2	2
12	Халқаро тизим, халқаро сиёсат ва умумбашарий тараққиётнинг сиёсий муаммолари.	2	-	2
13	Сиёсий етакчи, ҳукмрон гуруҳ ва сиёсий елита, уларнинг моҳияти. Сиёсий етакчи хусусиятлари, таснифи ва вазифалари	-	2	2
14	Ташқи сиёсат, халқаро хавфсизлик	2	-	2
	ЖАМИ:	16	12	28

Кириш

Дастурда замонавий сиёсий жараёнлар асосида сиёсий ҳаётнинг шаклланиши, ривожланиш босқичлари ва истиқболи, жамиятнинг сиёсий ҳаёти, сиёсий тизим, Ўзбекистонда давлат қурилишининг конституциявий-ҳуқуқий асослари, сиёсий партиялар, ижтимоий ташкилотлар ва ҳаракатлар, сиёсий раҳнамо, шахснинг сиёсий ижтимоийлашуви, сиёсий маданият масалалари, шунингдек, халқаро тизим ташқи сиёсат каби мавзулар қрин олган.

1. Маъруза машғулотлари мавзулари

1-мавзу: “Сиёсацхунослик” фани предмети, усуллари, услубиёти ва вазифалари. “Сиёсацхунослик” фанининг ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни ва ўзига хослиги. (2 соат)

“Сиёсацхунослик” тушунчаси моҳияти. “Сиёсацхунослик” фани предмети, тадқиқот объекти ва субъекти. Сиёсацхуносликнинг фан сифатида шаклланиши. Фан қонуниятлари ва категориялари. “Сиёсацхунослик” фани усуллари, илмий-назарий ва методологик асослари. Сиёсат соҳалари.

“Сиёсацхунослик” фанининг ижтимоий фанлар тизимида тутган ўрни ва роли, уларнинг ўзаро алоқадорлиги ҳамда ўзига хослиги. Фуқароларнинг сиёсий онгини оширишда “Сиёсацхунослик” фанининг роли

2-мавзу: Сиёсий қарашлар ва таълимотлар: гносеологик асос-манбалар, шаклланиш ҳамда ривожланиш босқичлари. (2 соат)

Сиёсий қарашларнинг шаклланиш босқичлари. Антик дунё сиёсий таълимотлари ва сиёсий қарашлардаги анъаналар ҳамда ворисийлик. “Авесто”да сиёсий қарашлар ва ғоялар.

Шарқ ва ғарбда ўрта асрлар ҳамда Уйғониш босқичларида сиёсий таълимотлар. Абу Наср Форобийнинг “Одил жамият” назарияси. Н.Макиавеллининг сиёсацхунослик илмида тутган ўрни.

Амир Темури ва Темурийлар даврида Ўрта Осиё ҳудудида вужудга келган сиёсий қарашлар. “Темур тузуклари”да сиёсий қарашлар.

XVIII-XX асрларда ғарбий Оврупо ва Туркистондаги сиёсий қарашлар. XX аср сиёсатининг ўзига хослиги. И.А.Каримов сиёсий таълимоти.

3-мавзу: Жамиятнинг сиёсий ҳаёти ва Ўзбекистонда сиёсий жараёнлар(2 соат).

Жамиятнинг сиёсий ҳаёти тушунчаси ва унинг моҳияти. Сиёсий ҳаёт ривожини башорат қилиш муаммолари.

Сиёсий институтлар ва уларнинг умумсиёсий жараёндаги роли ҳамда ўрни. Ўзбекистонда сиёсий жараёнлар.

4-мавзу: Сиёсий тизим. Демократия ва ижтимоий-сиёсий жараёнлар (2 соат).

Сиёсий тизим, унинг таркибий қисмлари ва вазифалари. Сиёсий тизим ва сиёсий муносабатлар. Сиёсий тизимда давлат ва бошқа сиёсий ташкилотларнинг роли.

Ўзбекистонда жамият сиёсий тизимининг такомиллашуви.

Сиёсий режимнинг моҳияти ва унинг таснифи. Демократия, тоталитаризм ва авторитаризм. Демократия механизми. Демократиянинг шакллари ва асосий концепциялари. Демократиянинг замонавий моделлари. *Демократик фуқаролик жамияти тушунчалари. И.А.Каримов асарларида демократик ҳуқуқий давлат қурилишининг назарий жиҳатдан асосланиши.*

5-мавзу: Сиёсий ҳокимият, сиёсий ҳаёт ва қўппартиявийлик. ОАВ ва сиёсий ҳаёт (2 соат).

Сиёсий ҳокимият тушунчаси. Сиёсий ҳаёт субъектлари. Ҳокимиятга ега бўлиш омиллари. Давлат ҳокимияти. Сиёсий таъсир етиш субъектлари. Нодавлат ва жамоат ташкилотлари. Гуруҳлар ва ижтимоий қатламлар. Сиёсий партиялар ва ҳаракатлар. Сиёсий партияларнинг стратегияси ва тактикаси. Сиёсий партияларнинг функциялари. Оммавий ахборот воситаларининг сиёсий ҳаётдаги мақоми, вазифалари ва роли.

Ўзбекистондаги сиёсий ҳокимият. Сиёсий партиялар ва ҳаракатлар. Республикада қўппартиявийликнинг вужудга келиши. Сиёсий ҳаётни еркинлаштириши.

6-мавзу: Сиёсий елита ва етакчи (лидер). Сиёсий онг ва сиёсий маданият. Сиёсат ва мафкура (2 соат).

Сиёсий елита ва етакчи тушунчалари. «Елита» назарияси. Сиёсий елита – сиёсат субъекти сифатида. Сиёсий етакчи – мамлакат раҳбари. Расмий ва норасмий етакчи. Сиёсий етакчининг легитимлиги. Сиёсий етакчи масъулияти. Ислом Каримов – сиёсий етакчи ва давлат бошлиғи.

Сиёсий онг тушунчаси. Мустақиллик ва сиёсий онг. Сиёсий онгнинг шаклланиши жараёнлари, фаоллиги. Демократик сиёсий онг. Сиёсий онг хиллари. Сиёсий онг ва умумдавлат манфаати.

Сиёсий маданият тушунчаси. Сиёсий маданият тизими ва асосий элементлари. Миллий сиёсий маданият ва умумбашарий демократик жараёнлар. Сиёсий маданиятнинг моделлари. Сиёсий маданиятнинг теранлашуви ва фуқаролик жамиятини барпо етишдаги истикболи.

Сиёсат ва мафкура тушунчаси. Сиёсатда мафкуравий манфаатлар хилма-хиллиги ва муштараклиги.

«Мафкуравий бўшлиқ» ва унинг салбий оқибатлари

Миллий истиқлол гоёси ва Ўзбекистоннинг мафкуравий салоҳияти.

Президент Ислом Каримовнинг сиёсий портрети

7-мавзу: Халқаро тизим, халқаро сиёсат ва умумбашарий тараққиётнинг сиёсий муаммолари (2 соат).

Халқаро тизим ва халқаро сиёсат тушунчалари. Халқаро тизим тоифалари ва таркиблари. Марказий Осиё минтақавий тизимида ва МДХда Ўзбекистон. Халқаро тизим ва манфаатлар муштараклиги. Халқаро сиёсат ва хавфсизлик. Халқаро сиёсий институтларнинг умумбашарий манфаатларни уйғунлаштиришдаги роли ҳамда ўрни (БМТ, ЕХХТ ва б.). Жаҳоннинг янгича демократик-сиёсий тартиби ва истикболи, унда Ўзбекистоннинг сиёсий мавқеи.

Ўзбекистон ва дунё.

8-мавзу: Ташқи сиёсат, халқаро хавфсизлик. (2 соат)

Ташқи сиёсат тушунчаси, субъекти ва муҳити. Давлат ва дипломатик муассасалар. Ташқи сиёсатда миллий манфаатлар. Ташқи сиёсатнинг геосиёсий жиҳати. Ташқи сиёсатда миллий манфаатлар. Ташқи сиёсатда «риск муаммоси». Давлат – ташқи сиёсат субъекти. Маърифий ташқи сиёсат.

Мустақил Ўзбекистон ташқи сиёсатининг ўзига хос тамойиллари.

Халқаро терроризм. Унга қарши курашда Ўзбекистоннинг роли.
Халқаро ва минтақавий можароларнинг сиёсий ечими.

Халқаро хавфсизлик – барқарор тараққиёт омили.

*Ислом Каримов сиёсий таълимотида ташқи сиёсат ва халқаро хавфсизлик муаммолари.**

2. Амалий машғулотлар мавзулари

1-мавзу: Сиёсий таълимотлар тарихи ва ривожланиш босқичлари (2 соат).

Антик дунё сиёсий таълимотлари, “Авесто”да сиёсий қарашлар ва ғоялар. Ўрта асрларда Марказий Осиё ва ғарбий Оврупода сиёсий таълимотлар ўзига хослиги.

Шарқ ва ғарбда Уйғониш давридаги сиёсий қарашлар.

XVIII-XX асрларда сиёсий қарашлар ривожланиши.

2-мавзу: Ҳозирги сиёсий жараёнлар ва сиёсий соҳани еркинлаштириш қонуниятлари (2 соат).

Ҳозирги сиёсий жараённинг ўзига хослиги ва умумбашарий муаммоларнинг биринчи ўринга чиқиши.

Давлатлараро муносабатда халқаро ташкилотларнинг роли ва таъсирининг кучайиши.

Собиқ тоталитар давлатларнинг демократлашуви. Ўзбекистонда демократик давлат тизимининг барпо этилиши.

3-мавзу: Сиёсий тизим ва сиёсий режим (2 соат).

Жамият сиёсий тизими таркиби, уларнинг хусусиятлари ва турлари. Ўзбекистоннинг сиёсий тизими.

Сиёсий режим, унинг моҳияти ва таснифи. Демократия. Авторитаризм. Тоталитаризм.

Демократия тамойиллари ва механизми. Демократия шакллари. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш - бош мақсад.

4-мавзу: Давлат сиёсий институт сифатида (2 соат).

Давлатнинг келиб чиқиши ва тарихий турлари.

Давлат-жамиятнинг сиёсий институти.

Давлатнинг бажарадиган вазифасига кўра турлари. Давлат функциялари. Давлат ва ҳукумат муносабатлари.

Ўзбекистон Республикасининг давлат тузилиш шакли. Ўзбекистонда давлат фаолияти такомиллашувининг ўзига хос йўли.

5-мавзу: Ижтимоий, сиёсий ташкилотлар, ҳаракатлар ва оқимлар ҳамда уларнинг моҳияти, таснифи (2 соат).

Ижтимоий ташкилотлар, ҳаракатлар, оқимлар ва уларнинг моҳияти, таснифи. Сиёсий ҳаракатлар ва оқимларнинг ижтимоий тараққиётдаги ўрни ҳамда роли.

Сиёсий партия тушунчаси, унинг асосий белгилари, тузилиши ва вазифалари. Сиёсий партияларнинг сиёсий ҳаракатдан фарқи.

Ўзбекистон Республикасидаги сиёсий партиялар ва уларнинг фаолияти. Нодавлат ва нотижорат ташкилотларнинг жамиятдаги ўрни.

6-мавзу: Сиёсий етакчи, ҳукмрон гуруҳ ва сиёсий элита, уларнинг моҳияти. Сиёсий етакчининг хусусиятлари, таснифи ва вазифалари (2 соат).

Сиёсий етакчи тушунчаси. ҳукмрон гуруҳ, унинг моҳияти ва таснифи.

Сиёсий элитанинг ижтимоий табиати. Сиёсий элитанинг ва сиёсий етакчининг вазифалари.

Жаҳон тарихида Амир Темур ўрни ва роли.

И.А.Каримов – сиёсий етакчи, давлат бошлиғи. Ислом Каримов сиёсий портретиغا чизгилар.

3. Мустақил иш мавзулари

1. Сиёсий таълимотлар тарихи, ривож, истиқболи.
2. Сиёсий ҳаёт ва Ўзбекистонда сиёсий жараёнлар.
3. Ўзбекистонда сиёсий тизим, сиёсий ҳокимият ва сиёсий елита.
4. Кўппартиявийлик ва мамлакат сиёсий ҳаётининг ҳолати.
5. Ислон Каримов-сиёсий етакчи (лидер).
6. Ислон Каримов сиёсий ва ҳуқуқий таълимоти.
7. Сиёсий онг ва сиёсий етук маданият.
8. Сиёсий мафкура.
9. Халқаро сиёсий жараёнлар ва Ўзбекистон сиёсий ҳаёти.

4. Адабиётлар

4.1 Асосий адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. - Т.: “Ўзбекистон”, 2003.- 36 б.
2. «Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил етилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2000 йил 4 апрел.
3. «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 24 апрел.
4. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 27 декабр.
5. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 28 декабр.
6. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 28 декабр.
7. «Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва туман Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 29 август.
8. «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 30 апрел.
9. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатининг ва Сенати аъзосининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 2 декабр.
10. Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик Декларацияси (1990 йил 20 июн). – Т.: “Ўзбекистон”, 1990. – 12. б.

11. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. (1991 йил 31 август). – Т.:”Ўзбекистон”, 1991.- 8 б.
12. Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро шартномалар (тўплам). – Т.: “Адолат”, 2004. – 520 б.
13. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиклол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т.1. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 360 б.
14. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.-380 б.
15. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996. – 366 б.
16. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. Т.4. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 348 б.
17. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш - давр талаби. Т.5. - Т.: “Ўзбекистон”, 1997. – 384 б.
- 18 Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. - Т.: “Ўзбекистон”, 1998. – 429 б.
19. Каримов И.А. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан кураимиз. Т.7. - Т.: “Ўзбекистон”, 1999. – 410 б.
20. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, еркин ва фаровон ҳаёт -пировард мақсадимиз. Т.8. - Т.: “Ўзбекистон”, 2000. – 528 б.
21. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т.9. -Т.: “Ўзбекистон”, 2001. – 432 б.
22. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. – Т.: “Ўзбекистон”, 2002. - 432 б.
23. Каримов И.А. Биз танлаган йўл - демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11 – Т.: “Ўзбекистон”, 2003.-410 б.
24. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч - қудратимизга, ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. Т.12. – Т.: “Ўзбекистон”, 2004 – 400 б.

25. Каримов И.А. Ўзбекистон ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Т.13. - Т.: “Ўзбекистон”, 2005 – 448 б.
26. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ етишдир. – Т.: “Ўзбекистон”, 2005. – 96 б.
27. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва еркинликлари ҳамда манфаатлари – енг олий қадрият. // “Халқ сўзи”, 2005 йил 8 декабр.
28. Каримов И.А. Еришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 11 феврал.
29. Каримов И.А. Мамлакатимиз тараққиётининг қонуний асосларини мустаҳкамлаш фаолиятимиз мезони бўлиши даркор. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 25 феврал.
30. Отамуродов С., Ергашев И., Ақромов Ш., Қодиров А. Политология (укув кулланма) – Т.: “Ўзбекистон”, 1999-301 б.
31. Ергашев И. ва б. Политология – Т.: “Абдулла Қодирий”, 2002-347б.

4.2. Қўшимча адабиётлар

32. Ўзбекистон “Халқ” – демократик партиясининг Низоми. – Т., 1991.- 10 б.
33. Ўзбекистон “Адолат” Социал – демократик партиясининг Низоми. – Т., 1996. – 9 б.
34. Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партиясининг Низоми. – Т., 1995. – 8 б.
35. Ўзбекистон “Фидокорлар” Миллий демократик партиясининг Низоми. – Т., 1998. – 8 б.
36. Ўзбекистон Либерал – демократик партиясининг Низоми. – Т., 2003. – 10 б.
37. Асадова Г. Мустақил Ўзбекистонда тил сиёсатини амалга ошириш масаласига доир. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 15 – 18 – бетлар.

38. Абдусатторов А. Замонавий исломизм муаммосига сиёсий ёндашувлар // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 11 – 14 – бетлар.
39. Бобоев Ҳ., Дўстжонов Т., Ҳасанов С. “Авесто” – Шарқ халқларининг бебаҳо ёдгорлиги. – Т.: ТМИ, 2004.- 322 б.
40. Бобоев Ҳ., Ҳасанов С. “Авесто”да адолатли фуқаролик жамияти ғоялари. // Фуқаролик жамияти, 2004, 1-сон. - 47 – 49 - бетлар.
41. Дўстжонов Т., Ҳасанов С., Ўзбекистон демократик тараққиёт йўлида. – Т.: ТМИ, 2004.-186 б.
42. Дўстмуҳаммад Х. Партиялар уйғонса – жамият фаоллашади. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1 – сон. 21 – 23 - бетлар.
43. Дубков В. Ўзбекистондаги кўппартиявийлик демократик ўзанга чиқди. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари 2005 йил 3 – сон. 12 – 15 – бетлар.
44. Жамолов Б. Давлат ҳокимияти ваколатларининг тақсимланиш принципи ва унинг моҳияти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 34 – 37 – бетлар.
45. Жўраев С. Фуқаролик жамияти: назария ва амалиёт. – Т.: “Академия”, 2003. – 136 б.
46. Калонов К. Фуқаролик жамияти шаклланишида маҳалла ва нодавлат ташкилотлари ҳамкорлиги. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1-сон 10 – 12 – бетлар.
47. Маматов Х. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва фуқаролик жамияти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 59 – 62– бетлар.
48. Низомулмулк. Сиёсатнома ёки сийар ул – мулк. – Т.: “Адолат”, 1997 – 187 б.
49. Норбоев Т. Демократик жамиятни шакллантиришда сиёсий муҳолифат муаммоси. // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари, 2003 йил 3-сон.- 28 – 31 – бетлар.
50. Отамуродов С., Қувватов Н. Кучли давлатдан – кучли жамиятга – Т., 2003. – 198 б.

51. Очилов Б. Хавфсизликнинг геосиёсий детерминантлари (Ўзбекистон мисолида). // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 8 – 11 – бетлар.
52. Рўзиқулов А. Тизим трансформацияси жараёнида сиёсий онг даражасидаги ўзгаришлар. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 9 – 12 – бетлар.
53. Саидов А. Мустақиллик Декларацияси – Ўзбекистон Республикаси Давлат суверенитетининг асосий ҳуқуқий асоси. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 7 – 11 – бетлар..
54. Тўрақулов М. Жамият ҳаётини демократлаштириш.// Жамият ва бошқарув, 2003 йил 3 – сон. 18 – 21 - бетлар.
55. Ускинбоев Ў. Марказий Осиё: хавфсизлик ва ҳамкорлик муносабатларидаги янги қирралар. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 51 – 53 – бетлар.
56. Уманский Я., Лиманов О. Марказий Осиё геосиёсий вазиятининг стратегик таҳлили. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 18 – 35 – бетлар.
57. Шарифхўжаев М. Ўзбекистонда очиқ фуқаролик жамиятини шакллантириш. - Т.: “Шарқ”, 2003 - 512 б.
58. Шарифхўжаев М., Шодиев Н. Ўзбекистон – конституциявий давлат.- Т.: “Ўзбекистон”, 2003 - 268 б.
59. Шарифхўжаев М. ва бошқалар. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти (Ўқув қўлланма). – Т.: ТМИ, 2004–268 б.
60. Шарифходжаев М., Рахимов Ф. Человек, определивший эпоху. – М.: Изд. дом газеты “Труд”, 2004. – 272 б.
61. Шарифхўжаев М., Раҳимов Ф. Даврни белгилаб берган Инсон. – Т.: “Шарқ”, 2004. – 310 б.
62. Ўзбекистон фуқаролик жамияти сари. Узбекистан на пути к гражданскому обществу. – Т.: “Шарқ”, 2003 – 480 б.

63. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати. – Т.: “Шарқ”, - 238 б.
64. Шарифходжаев М. Свобода социалного вибора. // “Труд”, 1 февраля 2006г.
65. Шарифходжаев М. Фуқаролик жамияти – инсон тараққиётининг олий босқичи. // Фуқаролик жамияти, 2005 йил 1 (2) – сон. 8 – 13 – бетлар.
66. Шарафиддинов О. Мустақиллик меъмори: Ислом Каримов сиймосига чизгилар. – Т.: “Адолат”, 2003. – 48 б.
67. Шодиев Н. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1-сон. 40 – 46 – бетлар.
68. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти. Дарслик. – Т.: “Наврўз”, 2005 – 367 б.
69. Ўлмасов С. Фуқаролик жамияти кафолати. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1 – сон. 24 – 29 – бетлар.
70. Ергашев И. Демократия – миллий ва умумбашарий қадрият. // Жамият ва бошқарув, 2004 йил 2 сон. 7 – 10 – бетлар.
71. Ергашев И. Ўзбекистондаги демократик жараёнлар: уйдирма ва ҳақиқат // “Халқ сўзи”, 2004 йил 18 май.
72. Қирғизбоев М. Ўзини ўзи бошқариш органлари - фуқаролик жамиятининг асоси. // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари, 2003 йил 1-сон, 8 – 10 – бетлар.
73. Қушаев У. Геостратегик манфаатларнинг мазмуни. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 157 – 159 – бетлар.
74. Ғофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Оила – демократик жамият асоси (Ўқув – услубий қўлланма),-Т.: ТМИ, 2006.- 48 б.
75. Ғофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Ҳуқуқий билим ва ҳуқуқий маданият – тараққиёт омили (Ўқув – услубий қўлланма).-Т.: ТМИ, 2006.- 86 б.

76. Гофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Демократик жамият куришда кучли ижтимоий ҳимоя ва адолат тамойиллари (Ўқув – услубий қўлланма). -Т.: ТМИ, 2006.- 60 б.

77. Гофуров З., Қўнғиров И. Демократик жамият шаклланишида маҳалла ва фукаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни ҳамда роли (Ўқув – услубий қўлланма). -Т.: ТМИ, 2006.- 54 б.

78. Ҳамдамов Ю. Икки палатали сайлов тизими ва партия матбуоти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 162 – 164 – бетлар.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

**Ққув-услугий бошқарма
томонидан рўйхатга олинди**

**№ _____
“ ” _____ 200 й.**

“Тасдиқланди”

Ректор А. Ваҳобов

“ ” _____ 200 й.

**“ЎЗБЕКИСТОНДА ДЕМОКРАТИК ЖАМИЯТ ҚУРИШ НАЗАРИЯСИ
ВА АМАЛИЁТИ”**

фанидан ишчи ўқув дастури

Олий таълимнинг 340000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги

Тошкент Молия Институтида тайёрланадиган барча бакалаврият

йўналишлари учун

Тошкент-2006

**“Ўзбекистонда демократик жамият қуриш
назарияси ва амалиёти” фанидан ишчи ўқув
дастури**

Ушбу ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат ва жамият қурилиши Академиясида “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” фанини ўқитиш бўйича ташкил етилган махсус курсда (1-5 декабр 2003 йил) иштирок етган мутахассислар томонидан асосан маъқулланган ва тавсия етилган.

Шунингдек, дастур Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ижтимоий комплекси раҳбари котибиятида (07-1-56-сонли хати) маъқуллаган дастур асосида ишлаб чиқилган.

Мазкур ишчи ўқув дастури “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия етилган (2006 йил 9 июн, 12-сонли баённома).

Кафедра мудири

З.Давронов

Мазкур ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва қрта махсус таълим вазирлигининг ТОШКЕНТ МОЛИЯ Институтини қўшидаги Олий ўқув юртлараро илмий – услубий Кенгашида муҳокама етилган ҳамда нашрга тавсия етилган (19 август 2006 йил, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси

А. В. Ваҳобов

“Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти”

фанидан маъруза ва амалий машғулотлар тақсимоти

	Мавзулар	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	“Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” фанининг предмети, мақсади, усуллари ҳамда услубий асос манбалари. Фан юзага келишининг ижтимоий- сиёсий еҳтиёжи ва ижтимоий фанлар билан алоқадорлиги	2	-	2
2	“Ўзбекистонда демократик жамият тўғрисидаги дастлабки қарашлар ва уларнинг ривожланиш босқичлари”	2	-	2
3	“Ўзбекистонда демократик жамият қуриш-нинг конституциявий, ҳуқуқий асослари” Ислом Каримов - демократик, ҳуқуқий, дунёвий давлат асосчиси ва назарийчиси	-	2	2
4	Демократия принциплари ва Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг конституциявий-ҳуқуқий асос - манбалари	2	-	2
5	Ислом Каримов сиёсий таълимоти ва Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг назарий-амалий концепцияси.	-	2	2
6	Демократия принциплари ва мезонлари ҳамда Ўзбекистонда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг қизига хос хусусиятлари	2	-	2
7	Демократик жамият қуриш - Ўзбекистонда туб ислоҳий жараёнларнинг пировард мақсади. Сиёсий партиялар, қўшма партиявийлик ва демократик сиёсий маданият	-	2	2
8	Ўзбекистоннинг қўшма истиқлол ва демократик тараққиёт йўли	2	-	2
9	Демократик жамият ва Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига қўшма қизига хос хусусиятлари	2	-	2

10	Ўзбекистонда демократик ислохотлар ва бозор иқтисодиёти: асосий тамойиллар, қзига хосликлар, босқичлар ҳамда вазифалар	-	2	2
11	Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг ғоявий маънавий омиллари	2	-	2
12	Ижтимоий – сиёсий барқарорлик миллий тотувлик ва хавфсизлик-демократик жамият қуриш кафолати	-	2	2
13	Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг миллий ҳамда умумбашарий тамойиллари ва кадриятлари. Ёшларнинг еркинлиги кафолати	2	-	2
14	Маънавий юксалиш – демократик жамият қуришнинг муҳим омили. Демократик жамият барпо этишнинг ғоявий - мафкуравий ақидаси	-	2	2
15	Демократик жамият шаклланишида оила, маҳалла, нодавлат ва жамот бирлашмалари қрни ҳамда роли	2	-	2
16	Ўзбекистонда демократик жамиятни шакллантиришда оила, маҳалла, нодавлат ва жамоат бирлашмаларининг роли ҳамда қрни	-	2	2
17	Қучли ижтимоий ҳимоя ва ижтимоий сиёсий барқарорлик, миллий хавфсизлик – Ўзбекистонда демократик жамият қуриш кафолати	2	-	2
18	Ўзбекистонда демократик жамият барпо этишда умумбашарий демократик кадриятлар	-	2	2
19	Ўзбекистоннинг геосиёсий имкониятлари ва ташқи сиёсатининг асосий демократик тамойиллари. Глобаллашув ва демократик цивилизация	2	-	2
20	Ўзбекистоннинг демократик ташқи сиёсати. Ташқи сиёсат тамойилларининг демократик асослари.	-	2	2
21	Ўзбекистон ва МДҚдаги демократик жараёнлар	2	-	2

22	Ўзбекистонда демократик жараёнлар ва МДХ. Ўзбекистоннинг МДХ билан икки томонлама ва кқп томонлама тенг муносабатлари	-	2	2
23	Ўзбекистонда демократик жамият куриш ама-лиёти ва минтақавий демократик жараёнлар	2	-	2
24	Ўзбекистонда қзига хос хусусиятлари ва минтақавий демократик жараёнлар	-	2	2
25	Ўзбекистонда демократик жамият куриш жараёнларини еркинлаштириш ва мамлакатни демократик модернизация қилиш муаммолари	2	-	2
26	ХХИ аср бошларида демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш концепцияси	-	2	2
27	Демократик фуқаролик жамияти ва унинг мазмун- моҳияти	2	-	2
28	Ўзбекистонда демократик жамият куриш жараёнларини еркинлаштириш.	-	2	2
30	Ўзбекистонда демократик қзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йқналишлари	2	-	2
31	Жамиятни демократлаштириш ва ислох қи-лишнинг долзарб муаммолари (И.А.Каримов-нинг “Бизнинг бош мақсадимиз-жамиятни де-мократлаштириш ва янгилаш мамлакатни мо-дернизация ва ислох етишдир” асари асосида)	-	2	2
32	Ўзбекистонда демократик фуқаролик жамиятини барпо етиш асослари. Демократик ислохотлар орқали фуқаролик жамияти сари	-	4	2
	Жами:	32	32	64

Кириш

«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фани инсоният демократик цивилизациясининг тарихий тажрибаларига асосланган ҳолда республикамиз демократик ривожланиш йўлининг ўзига хос жиҳатлари ибратида Ўзбекистон халқининг одил фуқаролик жамияти қуриш йўлида инсонпарвар демократик - ҳуқуқий давлат барпо этишдек конституциявий мақсади қай даражада амалий ижросини топаётганлиги ҳақиқатини, қонуниятларини, тажрибасини илмий – назарий жиҳатдан яхлит муштаракликда тадқиқий умумлаштиради.

Ушбу фан ижтимоий – сиёсий фанлар тизимида айнан шу мақоми билан ажралиб туради. У жамиятда ижтимоий ҳодисалар ва воқеалар. Улар мутаносиблиги ҳамда узвийлиги билан алоқадор демократик жараёнларнинг яхлит тизимли ҳамда таркибий муштарак мажмуидан иборат.

Фаннинг мақсади - дунёвий Ўзбекистонда демократик жамият қуриш ғояси тарихий такомил босқичлари, истиқлол даври жараёнлари билан боғлиқ назарий – амалий муаммоларни демократия назариясининг устувор принциплари ва мезонлари контекстида тизимли – таҳлилий умумлаштириш орқали инсонпарвар ҳуқуқий давлат барпо этиш негизида жамиятни ялпи демократлаштиришнинг, модернизация ҳамда тубдан демократик ислоҳ этишнинг назарий – амалий тажрибалари, қонуниятлари инкишофи воситасида талабаларга илмий жиҳатдан теран демократик онг, демократик дунёқараш, янги демократик чуқур тафаккур маърифати сабоғини беришдан иборат.

Вазифаси - Ислом Каримов сиёсий таълимоти узвийлигида Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг назарий ва амалий муаммоларини диалектик яхлитликда ўрганиш орқали талабаларда янгича демократик дунёқараш, замонавий жаҳон тафаккурига асосланган демократик сиёсий маданиятни теран таъминлаш, уларнинг назарий билимларини ошириш орқали жамият ҳаётининг барча соҳаларини

демократик еркинлаштириш жараёнларига огли фаол иштирок етиш кўникмаларини тарбиялаш ҳамда шакллантириш.

Бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. «Ўзбекистонда демократик жамият куриш назарияси ва амалиёти» фани сиёсацхунослик, фалсафа, ҳуқуқшунослик, социология, иқтисод, тарих, миллий истиқлол ғояси сингари ижтимоий – гуманитар фанлар билан бевосита уйғунликда ўрганилади. «Ўзбекистонда демократик жамият куриш назарияси ва амалиёти» фани давлат таълим стандарти (ДЦ) га тўла жавоб беради.

Талабалар Ўзбекистонда демократик жамият куриш назарияси ва амалиёти муаммоларини, конституциявий - ҳуқуқий ҳамда илмий – методологик асос – манбаларини, Ислом Каримов сиёсий таълимотининг демократик моҳият – мундарижасини теран ижодий ўзлаштиришлари шарт. Фанни чуқур ўрганиш орқали иқтисодчи – бакалаврларнинг инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат, яъни кучли дунёвий давлат барпо етиш воситасида адолатли фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг демократик еркинлаштириш босқичлари ходисаларини ҳам назарий, ҳам амалий жараёнлари сер самарадорлигини таъминлашда фидойи бўлишларига еришиш кўзда тутилади.

1. Маъруза машғулотлари мавзулари

1-мавзу: «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фани предмети, мақсади, усуллари ҳамда услубий асосманбалари. Фаннинг юзага келишининг ижтимоий-сиёсий еҳтиёжи ва ижтимоий фанлар билан алоқадорлиги (2 соат)

Фаннинг предмети, мақсади, вазифаси, усуллари ва услубий асосманбалари.

«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фани юзага келишининг ижтимоий, сиёсий-маърифий еҳтиёжи.

«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фанининг бошқа ижтимоий гуманитар фанлар билан алоқадорлиги.

2-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият тўғрисидаги дастлабки қарашлар ва уларнинг ривожланиш босқичлари (2 соат)

Ўзбекистон ҳудудида адолатли жамият тўғрисидаги дастлабки қарашлар. “Авесто”да адолатли жамиятда яшашга доир қадриятлар. Миллий Уйғониш босқичларида адолатли жамият қуришга доир ғоялар. XIX аср охирлари ва XX асрда миллий демократик ғоялар ҳамда улар ривожи.

3-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари. Ислом Каримов – демократик ҳуқуқий, дунёвий давлат асосчиси ва назариётчиси (2 соат)

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси - демократик жамият қуришнинг Асосий Қонуни.

“Мустақиллик Декларацияси”, Ўзбекистон Республикасининг “Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида”ги конституциявий қонуни, Ўзбекистон Республикасининг “Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимиятини ташкил етишнинг асосий принциплари тўғрисида”ги конституциявий қонуни ҳамда умумхалқ Референдумлари аҳамияти.

Ислом Каримов - дунёвий давлат асосчиси, назариётчиси ва амалиётчиси.

“Мустақиллик Декларацияси” Ўзбекистонда демократик жамият қуришининг конституциявий-ҳуқуқий асослари. Ислон Каримовнинг сиёсий-ҳуқуқий таълимоти.

4-мавзу: Демократия принциплари ва мезонлари ҳамда Ўзбекистонда давлат ҳокимияти ташкил етилишининг ўзига хос хусусиятлари (2 соат)

Демократия принциплари ва мезонлари ҳамда Ўзбекистонда давлат ҳокимияти ташкил етилишининг конституциявий-ҳуқуқий асослари.

Қонун чиқарувчи ҳокимият: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати.

Ижроия ҳокимият – Вазирлар Маҳкамаси ва маҳаллий ҳокимият органлари.

Суд ҳокимияти ҳуқуқий мақоми.

Ўзбекистонда ҳокимият бўлинишининг конституциявий тамойиллари ва сиёсий ҳаётнинг демократиялашуви.

5-мавзу: Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва демократик тараққиёт йўли

(2 соат)

Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва демократик тараққиёт йўлининг беш тамойили ҳамда уларнинг амалий самаралари.

Ўзбекистонда демократик жамият қуришининг миллий-тарихий, маънавий-ахлоқий асос-манбалари.

Ўзбекистонда жамият ривожини ва демократик цивилизация.

Давлат ва жамият тушунчалари. Мустақил Ўзбекистон Республикаси ва унинг демократик тараққиёт йўли.

6-мавзу: Демократик жамият ва Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига ўтишининг ўзига хос хусусиятлари (2 соат)

Демократик жамиятнинг моддий негизи.

Бозор иқтисодиёти: ҳуқуқий асослар, босқичлар, хусусиятлар. Мулкдорлар синфини шакллантириш - демократия омили.

Демократия ва бозор иқтисодиёти. Бозор - иқтисодиёт демократияси.

7-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг ғоявий-маънавий омиллари (2 соат)

Демократик жамият: мафкуравий ақида, маънавий-маърифий юксалиш.

Ўзбекистонда маънавий Тикланиш ва таълим соҳасидаги ислохотлар.

Демократия ва оммавий ахборот воситалари.

Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг ғоявий-мафкуравий асослари.

8-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг миллий ҳамда умумбашарий тамойиллари ва қадриятлари. Ётиқод еркинлиги кафолати

(2 соат)

Миллий ва умуминсоний қадриятлар уйғунлиги - демократик цивилизация.

Миллий-маънавий негизларга таяниш – демократик жамият қуриш

9-мавзу: Демократик жамият шаклланишида оила, маҳалла, нодавлат ва жамоат бирлашмаларининг ўрни ҳамда роли Демократик жамиятда оила институтининг ўзига хослиги. (2 соат)

Маҳалла институти - фуқаролар ўзини ўзи бошқаришнинг демократик органи. “Оила йили” ва Маҳалла дастурлари ҳамда уларнинг амалдаги ижролари.

Ўзбекистон Республикасининг “Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида”ги қонуни ва демократик жамиятни шакллантиришда нодавлат нотижорат ҳамда жамоат бирлашмаларининг роли.

Жамоатчилик назорати-демократик қадрият.

10-мавзу: Кучли ижтимоий ҳимоя ва ижтимоий-сиёсий барқарорлик, миллий хавфсизлик - Ўзбекистонда демократик жамият қуриш кафолати

(2 соат)

Кучли ижтимоий ҳимоя ва ижтимоий-сиёсий барқарорлик - демократик жамият қуриш қафолати.

Ижтимоий-сиёсий барқарорликнинг шартлари ва миллатлараро муносабатлар. Демократик бағрикенглик ва миллий сиёсат.

Миллий хавфсизлик, диний экстремизм ва террорчиликка қарши қураш.

Моноетник маданиятдан фуқаролик миллатига айланиш – демократик жамият талаби.

11-мавзу: Ўзбекистоннинг геосиёсий имкониятлари ва ташқи сиёсатининг асосий демократик тамойиллари. Глобаллашув ва демократик цивилизация (2 соат)

Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамияти. Ўзбекистон - БМТ аъзоси.

Ўзбекистон ташқи сиёсатининг демократик тамойиллари ва муҳофаза доктринаси.

Глобаллашув шароитида Ўзбекистоннинг демократик дунёга интеграллашуви муаммолари. Ўзбекистон ва Шанхай ҳамкорлик ташкилоти.

Демократик дунёга интеграциялашувнинг замонавий тамойиллари.

13-мавзу: Ўзбекистон ва МДХдаги демократик жараёнлар (2 соат)

Ўзбекистоннинг МДХ билан икки томонлама ва кўп томонлама демократик муносабатлари.

МДХда демократик жараёнлар ва Ўзбекистонда демократик жамият қуриш амалиёти.

Ўзбекистон ва МДХ ўртасидаги маданий ҳамкорлик ҳамда демократик жараёнлар узвийлиги.

14-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият қуриш амалиёти ва минтақавий демократик жараёнлар (2 соат)

Минтақа давлатлари билан «Абадий дўстлик» ҳақидаги шартнома ва демократик жараёнлар.

Минтақавий ягона маданий макон, иқтисодий ҳамкорлик ва демократик кадриятлар.

«Туркистон – умумий уйимиз» ҳаракати ва «Марказий Осиё Ҳамкорлиги» (МОҲ) ташкилоти.

“Ўзбекистон – келажаги буюк давлат” миллий ғоясининг “Туркистон – умумий уйимиз” минтақавий ғояси ва “Қурраи замин – умумий уйимиз” умумбашиарий ғояси билан узвий мантиқий вобасталиги.

15-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият қуриш жараёнларини еркинлаштириш ва мамлакатни демократик модернизация қилиш муаммолари (2 соат)

Жамиятни демократик янгилаш стратегиясининг олти устивор йўналиши мазмун-моҳияти.

Давлат ва жамият қурилиши жараёнларини демократик еркинлаштириш муаммолари.

Жамият сиёсий ва иқтисодий ҳаётини еркинлаштириш – демократик жамият ривожининг зарурий шарти.

Суд-ҳуқуқ соҳаси ислохотлари ва инсон ҳуқуқ ҳамда бурчлари. Демократик матбуот ва ахборот еркинлиги.

Демократик либераллашган дунё цивилизацияси тажрибаси ва Ўзбекистонда демократик жамият қуриш жараёнларини еркинлаштириш сиёсати билан боғлиқ ўзига хос хусусиятлар, мамлакатни модернизация ва ислоҳ қилиш муаммолари.

16-мавзу: Демократик фуқаролик жамияти ва унинг мазмун-моҳияти

(2 соат)

Демократик фуқаролик жамияти, тушунчаси, мазмун-моҳияти, унинг ҳуқуқий, иқтисодий, сиёсий ва ғоявий-маънавий асослари.

Ўзбекистонда демократик фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг босқичлари ва хусусиятлари.

Очиқ фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат. “Кучли давлатдан - кучли фуқаролик жамияти сари” сиёсий қурилиш дастури ва демократик жараёнлар.

17-мавзу: Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари (2 соат)

Жамиятни демократлаштириш ҳамда янгилашнинг янги сифат босқичи.

Демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг етти устивор мақсад ҳамда вазибалари.

Инсон омили ва инсон мезони – демократик ислохотларнинг бош йўналиши.

*Ўзбекистонда демократик янгилашларни ислоҳий такомиллаштириш ва фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг ҳуқуқий, иқтисодий, сиёсий ҳамда маънавий асослари (И.А.Каримовнинг иккинчи чақирғи, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиснинг IX сессиясидаги “Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари” маърузаси)**

2. Амалий машғулотлар мавзулари

1-мавзу: Демократия принциплари ва Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг конституциявий-ҳуқуқий асос-манбалари (2 соат)

Конституция ва инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш.

Халқ ҳокимиятчилигини амалга оширишнинг вакиллик демократияси.

Конституция ва демократия кўринишлари.

Конституция ва демократия принциплари.

Ўзбекистон Республикасининг “Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимиятини ташкил этишнинг асосий принциплари тўғрисида”ги конституциявий қонуни ҳамда умумхалқ Референдуми (2002 йил 27 январ) натижалари.

2-мавзу: И.А.Каримовнинг сиёсий таълимоти ва Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг назарий-амалий концепцияси (2 соат)

Ислом Каримов сиёсий таълимотида демократик жамият қуриш назарияси.

Ислом Каримов - Ўзбекистонда демократик жамият қуриш амалиётчиси. Ислом Каримов сиёсий таълимоти ва «Кучли давлатдан - кучли фуқаролик жамияти сари» сиёсий қурилиш дастури.

3-мавзу: Демократик жамият қуриш - Ўзбекистондаги туб ислоҳий жараёнларнинг пировард мақсади. Сиёсий партиялар, кўппартиявийлик ва демократик сиёсий маданият (2 соат)

Сиёсий ислохотлар, сиёсий соҳани еркинлаштириш -демократик жамият қуришнинг шarti.

Сиёсий партиялар ва уларнинг демократик жамият қуришдаги роли.

Кўппартиявийлик, сиёсий плюрализм ва демократик сиёсий маданият.

4-мавзу: Ўзбекистонда демократик ислохотлар ва бозор иқтисодиёти: асосий тамойиллар, ўзига хосликлар, босқичлар ҳамда вазифалар (2 соат)

Ўзбекистонда демократик ислохотлар ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзига хос тамойиллари.

Бозор иқтисодиётига ўтиш босқичлари ва мақсади.

Бозор иқтисодиётига ўтиш вазифалари ва Ўзбекистонда демократик жамият қуриш муаммолари.

Бозор - иқтисодиёт демократияси.

5-мавзу: Ижтимоий-сиёсий барқарорлик, миллий тотувлик ва хавфсизлик - демократик жамият қуриш кафолати (2 соат)

Ўзбекистонда ижтимоий-сиёсий барқарорлик – демократия омили.

Миллий сиёсат, миллий тотувлик - демократия тақозоси.

Миллий хавфсизлик доктринаси ва демократик тараққиёт.

6-мавзу: Маънавий юксалиш - демократик жамият қуришнинг муҳим омили. Демократик жамият барпо этишнинг ғоявий-мафкуравий ақидаси

(2 соат)

Демократик жамият қуриш - миллий-маънавий юксалишдир.
Демократик жамият қуриш ғояси ва унинг мафкуравий ақидаси.

Демократик жамият қурилишида оммавий ахборот воситаларининг роли ва ўрни.

Демократик жамият қуриш жараёнларини еркинлаштиришнинг ғоявий-мафкуравий таъминоти.

7-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамиятни шакллантиришда оила, маҳалла, нодавлат ва жамоат бирлашмаларининг роли ҳамда ўрни (2 соат)

Демократик жамият шаклланишида оиланинг роли.

Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш – миллий демократик менталитетнинг азалий анъанаси.

Нодавлат, ноижорат, жамоат бирлашмалари – демократия институтлари сифатида.

Миллий қадриятларнинг тикланиши ва умумбашарий моҳияти - демократик жамият талаби.

Диний қадриятлар ва еътиқод еркинлиги – демократия кафолати.

Демократия ва инсон ҳуқуқлари.

8-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият барпо етишда умумбашарий демократик қадриятлар (2 соат)

Демократия - умумбашарий цивилизация.

Ўзбекистоннинг геосиёсий имкониятлари. Глобаллашув шароитида Ўзбекистоннинг демократик дунёга интеграллашуви муаммолари. Демократик дунёга интеграциялашувнинг замонавий тамойиллари.

9-мавзу: Ўзбекистоннинг демократик ташқи сиёсати *Ташқи сиёсат тамойилларининг демократик асослари.* (2 соат)

Халқаро муносабатлар тури, даражаси ва ҳуқуқий-демократик асослари. Ўзбекистон ва БМТ. Ўзбекистон ва маърифий дунё.

10-мавзу: Ўзбекистонда демократик жараёнлар ва МДХ. Ўзбекистоннинг МДХ билан икки томонлама ва кўп томонлама тенг муносабатлари (2 соат)

Ўзбекистоннинг МДХ билан икки томонлама ва кўп томонлама алоқаларининг демократик асослари.

Давлатлараро иқтисодий интеграция, техникавий ва маданий ҳамкорлик.

МДХ мамлакатларида демократик жараёнлар ва Ўзбекистон.

11-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг ўзига хос хусусиятлари ва минтақавий демократик жараёнлар (2 соат)

“Марказий Осиё Ҳамкорлиги” (МОҲ) доирасида минтақавий икки ва кўп томонлама алоқалар ҳамда демократик жараёнлар.

Минтақавий иқтисодий ҳамкорлик ва минтақавий демократик жараёнлар. Шанхай Ҳамкорлик ташкилоти.

«Туркистон - умумий уйимиз» ва «Марказий Осиё - ядро қуролидан холис» ғояларининг минтақавий демократик жараёнларга таъсири.

12-мавзу: ХХИ аср бошларида демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш концепцияси (2 соат)

ХХИ аср бошларида Ўзбекистонда демократик ислохотларнинг чуқурлаштириш концепцияси.

Демократик ислохотларни чуқурлаштириш – демократик жамият куришнинг кафолати.

Демократик ислохотларни янада чуқурлаштиришнинг асосий принциплари.

13-мавзу: Ўзбекистонда демократик жамият куриш жараёнларини еркинлаштириш (2 соат)

Демократик жараёнларни еркинлаштириш - жамият ривожининг устивор йўналиши.

Ислом Каримов сиёсий таълимотида демократик еркинлаштиришнинг асосий йўналишлари.

Давлат ва жамият қурилиши жараёнларини демократик еркинлаштириш вазифалари.

14-мавзу: Жамиятни демократлаштириш ва ислох қилишнинг долзарб муаммолари (И.А.Каримовнинг “Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислох етишдир” асари асосида) (2 соат)

Бошқарув тизимини демократик ислох қилиш: икки палатали парламент ва палаталарнинг мақом ҳамда вазифалари.

Суд-хуқуқ соҳасини янада ислох қилиш муаммолари.

ОАВ ва сўз еркинлиги.

Иқтисодий соҳани янада либераллаштириш.

Мамлакатни модернизация ва ялпи ислох қилиш.

15-мавзу: Ўзбекистонда демократик фуқаролик жамиятини барпо етиш асослари. Демократик ислохотлар орқали фуқаролик жамияти сари (2 соат)

Фуқаролик жамияти ва демократик ҳуқуқий давлат.

Фуқаролик жамиятининг ҳуқуқий, иқтисодий, сиёсий ва маънавий асослари.

“Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари” сиёсий қурилиш дастури.

Демократик жамият қурилишида кучли ижтимоий ҳимоя ва адолат таъминллари.

3. Мустақил иш мавзулари.

1. Демократиянинг классик принциплари.
2. Демократиянинг мезонлари ва уларнинг Ўзбекистонда демократик жамият қурилиши амалиётига нисбати.
3. Миллий тараққиётнинг ўзига хос стратегияси ва беш тамойили.
4. “Ўзбекистон келажагши буюк давлат” – миллий ғоя.
5. “Кучли давлатдан –кучли фуқаролик жамияти сари” сиёсий қурилиш дастури ва амалиёт.
6. Жамият ҳаётининг барча соҳаларини либераллаштириш назарияси ва амалиёти (И.А. Каримовнинг “Ўзбекистон ХХИ асрга интилмоқда” асари).
7. Сиёсий ҳаётни еркинлаштириш: назария ва амалиёт.
8. Иқтисодий ҳаётни еркинлаштириш: назария ва амалиёт.
9. Давлат ва жамият қурилиши жараёнларини еркинлаштиришнинг илмий-амалий асослари.
10. Демократик ўзгаришларни жадаллаштириш ва очиқ фуқаролик жамияти асосларини шакллантириш: назария ва амалиёт (И.А. Каримовнинг «Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари» асари).
11. Икки палатали профессионал парламент: назария ва амалиёт. (И.А. Каримовнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2005 йил 28 январдаги қўшма мажлисида сўзлаган нутқи).
12. Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг конституциявий - ҳуқуқий мақоми (Конституция ва «Ўзбекистон республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги конституциявий қонун).
13. Олий Мажлис Сенатининг конституциявий - ҳуқуқий асослари (Конституция ва “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида”ги конституциявий қонун).

14. Демократик жамият куришнинг тарихий ва замонавий ғоялари.

4. Адабиётлар

4.1 Асосий адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. - Т.: “Ўзбекистон”, 2003.- 36 б.
2. «Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил етилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2000 йил 4 апрел.
3. «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 24 апрел.
4. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 27 декабр.
- 5 «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 28 декабр.
6. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 28 декабр.
7. «Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва туман Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 29 август.
8. «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 30 апрел.
9. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатининг ва Сенати аъзосининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 2 декабр.
10. Ўзбекистон Республикасининг Мустақилик Декларацияси (1990 йил 20 июн). – Т.: “Ўзбекистон”, 1990. – 12. б.

11. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. (1991 йил 31 август). – Т.: “Ўзбекистон”, 1991.- 8 б.
12. Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро шартномалар (тўплам). – Т.: “Адолат”, 2004. – 520 б.
13. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т. 1. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 360 б.
14. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.-380 б.
15. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996. – 366 б.
16. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. Т.4. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 348 б.
17. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш - давр талаби. Т.5. - Т.: “Ўзбекистон”, 1997. – 384 б.
- 18 Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. - Т.: “Ўзбекистон”, 1998. – 429 б.
19. Каримов И.А. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз. Т.7. - Т.: “Ўзбекистон”, 1999. – 410 б.
20. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, еркин ва фаровон ҳаёт - пировард мақсадимиз. Т.8. - Т.: “Ўзбекистон”, 2000. – 528 б.
21. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т.9. -Т.: “Ўзбекистон”, 2001. – 432 б.
22. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. – Т.: “Ўзбекистон”, 2002. - 432 б.
23. Каримов И.А. Биз танлаган йўл - демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11 – Т.: “Ўзбекистон”, 2003.-410 б.
24. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч - қудратимизга, ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. Т.12. – Т.: “Ўзбекистон”, 2004 – 400 б.

25. Каримов И.А. Ўзбекистон ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Т.13. - Т.: “Ўзбекистон”, 2005 – 448 б.
26. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ етишдир. – Т.: “Ўзбекистон”, 2005. – 96 б.
27. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва еркинликлари ҳамда манфаатлари – энг олий қадрият. // “Халқ сўзи”, 2005 йил 8 декабр.
28. Каримов И.А. Еришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 11 феврал.
29. Каримов И.А. Мамлакатимиз тараққиётининг қонуний асосларини мустаҳкамлаш фаолиятимиз мезони бўлиши даркор. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 25 феврал.
30. Ергашев И. ва бошқалар. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти. Дарслик. – Т.: “Наврўз”, 2005 – 367 б.
31. Шарифхўжаев М. ва бошқалар. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти (Ўқув кўлланма). – Т.: ТМИ, 2004–268 б.
32. Ахмедов И. Р. Теория и практика построения демократического общества в Узбекистане – Т.: ТМИ, 2005 – 218 с.
33. Ахмедов И. Р. Политология –Т.: ТМИ, 2006 – 143с.

4.2. Қўшимча адабиётлар

34. Ўзбекистон “Халқ” – демократик партиясининг Низоми. – Т., 1991.- 10 б.
35. Ўзбекистон “Адолат” Социал – демократик партиясининг Низоми. – Т., 1996. – 9 б.
36. Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партиясининг Низоми. – Т., 1995. – 8 б.
37. Ўзбекистон “Фидокорлар” Миллий демократик партиясининг Низоми. – Т., 1998. – 8 б.

38. Ўзбекистон “Либерал” – демократик партиясининг Низоми. – Т., 2003. – 10 б.
39. Асадова Г. Мустақил Ўзбекистонда тил сиёсатини амалга ошириш масаласига доир. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 15 – 18 – бетлар.
40. Абдусатторов А. Замонавий исломизм муаммосига сиёсий ёндашувлар // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. – 11 – 14 – бетлар.
41. Бобоев Ҳ., Дўстжонов Т., Ҳасанов С. “Авесто” – Шарқ халқларининг бебаҳо ёдгорлиги. – Т.: ТМИ, 2004. 322 б.
42. Бобоев Ҳ., Ҳасанов С. “Авесто”да адолатли фуқаролик жамияти гоёлари. // фуқаролик жамияти, 2004, 1-сон. 47 – 49 - бетлар.
43. Дўстжонов Т., Ҳасанов С., Ўзбекистон демократик тараққиёт йўлида. – Т.: ТМИ, 2004.-186 б.
44. Дўстмуҳаммад Х. Партиялар уйғонса – жамият фаоллашади. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1 – сон – 21 – 23 - бетлар.
45. Дубков В. Ўзбекистондаги кўппартиявийлик демократик ўзанга чиқди. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари 2005 йил 3 – сон. – 12 – 15 – бетлар.
46. Жамолов Б. Давлат ҳокимияти ваколатларини тақсимланиш принципи ва унинг моҳияти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. – 34 – 37 – бетлар.
47. Жўраев С. Фуқаролик жамияти: назария ва амалиёт. – Т.: Академия, 2003. – 136 б.
48. Калонов К. Фуқаролик жамияти шаклланишида маҳалла ва нодавлат ташкилотларининг ҳамкорлиги. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1-сон – 10 – 12 – бетлар.
49. Маматов Х. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва фуқаролик жамияти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 59 – 62 – бетлар.
50. Низомулмулк. Сиёсатнома ёки сияр ул – мулук. – Т.: Адолат, 1997 – 187 б.

51. Норбоев Т. Демократик жамиятни шакллантиришда сиёсий мухолифат муаммоси. // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари, 2003 йил 3-сон. 28-31 – бетлар.
52. Отамуродов С., Қувватов Н. Кучли давлатдан – кучли жамиятга – Т., 2003. – 198 б.
53. Очилов Б. Хавфсизликнинг геосиёсий детерминантлари (Ўзбекистон мисолида). // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 8 – 11 – бетлар.
54. Рўзикулов А. Тизим трансформацияси жараёнида сиёсий онг даражасидаги ўзгаришлар. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. – 9 – 12 – бетлар.
55. Саидов А. Мустақиллик Декларацияси – Ўзбекистон Республикаси Давлат суверенитетининг асосий ҳуқуқий асоси. // Ижтимоий ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 7 – 11 – бетлар..
56. Тўракулов М. Жамият ҳаётини демократлаштириш.// “Жамият ва бошқарув”, 2003 йил 3 – сон. – 18 – 21 - бетлар.
57. Ускинбоев Ў. Марказий Осиё: хавфсизлик ва ҳамкорлик муносабатларидаги янги қирралар. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. – 51 – 53 – бетлар.
58. Уманский Я., Лиманов О. Марказий Осий Геосиёсий вазиятининг стратегик таҳлили. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. – 18 – 35 – бетлар.
59. Шарифхўжаев М. Ўзбекистонда очиқ фуқаролик жамиятини шакллантириш. - Т.: “Шарқ”, 2003 - 512 б.
60. Шарифхўжаев М., Шодиев Н. Ўзбекистон – конституциявий давлат.- Т.: Ўзбекистон, 2003 - 268 б.
61. Шарифходжаев М., Рахимов Ф. Человек, определивший эпоху. – М.: Изд. дом газеты “Труд”, 2004. – 272 б.
62. Шарифхўжаев М., Раҳимов Ф. Даврни белгилаб берган Инсон. – Т.: Шарқ, 2004. – 310 б.

63. Ўзбекистон фуқаролик жамияти сари. Ўзбекистан на пути к гражданскому обществу. – Т.: Шарқ, 2003 – 480 б.
64. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати. – Т.: Шарқ, - 238 б.
65. Шарифходжаев М. Свобода социалного вибора. // “Труд”, 1 февраля 2006 г.
66. Шарифходжаев М. Фуқаролик жамияти – инсон тараққиётининг олий босқичи. // Фуқаролик жамияти, 2005 йил 1 (2) – сон. 8 – 13 – бетлар.
67. Шарафиддинов О. Мустақиллик меъмори: Ислом Каримов сиймосига чизгилар. – Т.: “Адолат”, 2003. – 48 б.
68. Шодиев Н. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1-сон. 40 – 46 – бетлар.
69. Ўлмасов С. Фуқаролик жамияти кафолати. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1 – сон. 24 – 29 – бетлар.
70. Ергашев И. Демократия – миллий ва умумбашарий қадрият. // “Жамият ва бошқарув”, 2004 йил 2 сон. 7 – 10 – бетлар.
71. Ергашев И. Ўзбекистондаги демократик жараёнлар: уйдирма ва ҳақиқат // Халқ сўзи, 2004 йил 18 май.
72. Қирғизбоев М. Ўзини ўзи бошқариш органлари - фуқаролик жамиятининг асоси. // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари, 2003 йил 1-сон, 8 – 10 – бетлар.
73. Қушаев У. Геостратегик манфаатлар мазмуни. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 157 – 159 – бетлар.
74. Ғофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Оила – демократик жамият асоси (Ўқув – услубий қўлланма),-Т.: ТМИ, 2006.- 48 б.
75. Ғофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Ҳуқуқий билим ва ҳуқуқий маданият – тараққиёт омили (Ўқув – услубий қўлланма).-Т.: ТМИ, 2006.- 86 б.

76. Гофуров З., Шодиев Н.Т., Хасанов С. Демократик жамият куришда кучли ижтимоий ҳимоя ва адолат тамойиллари (Ўқув – услубий қўлланма). -Т.: ТМИ, 2006.- 60 б.
77. Гофуров З., Қўнғиров И. Демократик жамият шаклланишида маҳалла ва фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни ҳамда роли (Ўқув – услубий қўлланма). -Т.: ТМИ, 2006.- 54 б.
78. Ҳамдамов Ю. Икки палатали сайлов тизими ва партия матбуоти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 162 – 164 – бетлар.
79. www.uzpak.uz
80. www.право.уз
81. www.право.ру
82. Е-маил норма@достлинк.нет
83. Е-маил норма@маил.тнс.уз

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

**Ўқув-услубий бошқарма
томонидан рқйхатга олинди**

**№ _____
“ ” _____ 2006 й.**

“Тасдиқланди”

Ректор А. Ваҳобов

“ ” _____ 2006 й.

“СОЦИОЛОГИЯ”

фанидан ишчи ўқув дастури

**Олий таълимнинг 340000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасида
Тошкент Молия Институтини тайёрладиган барча бакалаврият
йўналишлари учун**

Тошкент-2006

**“Социология” фанидан ишчи ўқув
дастури**

Ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва қрта махсус таълим Вазирлиги Олий ўқув дастурлари ва ўқув қўлланмаларини қайта кўриб чиқиш ва янгиларини яратиш бўйича Республика мувофиқлаштириш комиссияси тавсия етган дастур асосида ишлаб чиқилди.

Ишчи ўқув дастури “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия етилган (2006 йил 9 июн, 12-сонли баённома).

Кафедра мудири

Н. Т. Шодиев

Мазкур ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ТОШКЕНТ МОЛИЯ институти қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий – услубий Кенгашида муҳокама етилган ҳамда нашрга тавсия етилган (2006 йил 22 июл, 8-сонли баённома).

Кенгаш раиси

А. В. Ваҳобов

Тузувчилар: проф. Н.Т.Шодиев, доц. И.Ҳ.Қўнғиров, доц. Р.А.Умарова.

Тақризчилар:

1. Д.Вохидова ф.ф.н.доц.
2. И.Тавашарова т.ф.н., доц.

**“Социология” фанидан маъруза ва амалий
машғулотлар тақсимоти**

	Мавзулар	Маъ- руза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1	“Социология” фанининг предмети, объекти, вазифалари ва ижтимоий фанлар тизимидаги қрни	2	-	2
2	“Социология” фанининг предмети, усул ва услубияти ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни	-	2	2
3	Антик дунё социологияси. Шарқ мутафаккирлари социологик қарашлари	2	-	2
4	Социология фани юзага келиши ва таракқиёт босқичлари	-	2	2
5	Ғарб социология мактаблари. XX аср социологияси	2	-	2
6	Ижтимоий муносабатлар, фан ва таълим социологияси	2	-	2
7	Маданият, дин ва ахлоқ социологияси	2	-	2
8	Ижтимоий муносабатлар фан, таълим, маданият, дин ва ахлоқ социологиялари	–	2	2
9	Ижтимоий стратификация ва ёшлар социологияси. Девиант ва делинквент хулқ-атвор	2	-	2
10	Ижтимоий тузилмалар социологияси	-	2	2
11	Шахс, жамият ва ижтимоий бошқарув социологияси	2	-	2
12	Сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий соҳалар социологияси	-	2	2
13	Маҳалла ва ўзини-ўзи бошқарув социологияси. Жамоатчилик фикри социологияси	2	-	2
14	Социологик тадқиқотларни ташкил этиш ва ўтказиш усуллари	2	-	2
15	Амалий социологик тадқиқотларни қтказиш усуллари ва турлари	-	4	2
16	Социологик тадқиқотлар якуни	-	2	2
17	Ижтимоий технологиялар	-	2	2
	Жами :	18	18	34

Кириш

Жамият ҳақидаги фан бўлмиш мураккаб ижтимоий организм ҳисобланган “Социология” жамиятнинг ички таркибий тузилмалари моҳиятини, унинг амал қилиш тартиботлари ва ривожланиш тенденциялари ҳамда қонуниятларини, ижтимоий муносабат, ижтимоий хулқ – атворни ўрганади.

Бошқа ижтимоий фанлар тизимида ўзининг аниқ ва конкретлиги, зиммасидаги масалаларга берадиган илмий-амалий жавобларининг атрофлича асосланганлиги билан ажралиб турувчи “Социология” фани жамиятда рўй бераётган йирик ижтимоий - сиёсий ҳодисаларни шунчаки қайд етиш билангина чекланмай, айна пайтда, уларнинг асл моҳият – мазмунини чуқур очиб беради. Фан ҳозирги ижтимоий воқелик ҳолатига тўлиқ жавоб бериш билангина чекланмасдан, айна пайтда, ижтимоий ҳолатларнинг истиқболда стратегик ўзгариш даражаси борасида башорат қилади.

“Социология” жамиятни яхлит бир бутун тизим сифатида ҳамда ижтимоий муносабатларни ва шахс хулқ – атворини конкрет шарт – шароит билан боғлиқликда ўрганувчи ягона фандир.

1. Маъруза машғулоти мавзулари

1-мавзу: “Социология” фани предмети, объекти, вазифалари ва ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни (2 соат).

“Социология” атамаси, предмети ва объекти. Социологиянинг вазифалари. Социология жамиятнинг динамик ривожланиши, унинг қонуниятлари, ижтимоий ҳуқ-атвор ва ижтимоий муносабатлар ҳақидаги фан сифатида. Социология жамиятнинг мураккаб ижтимоий организи сифатида. Социологик тадқиқотларнинг барча соҳаларда ўтказиш еҳтиёжи ва зарурлиги.

Социологик тафаккурнинг муҳим жиҳатлари. Социология тўғрисида О.Конт, П.Сорокин, Е.Дюркгейм, М.Вебер, Т.Парсонсларнинг таърифлари. Социологиянинг мавқеи, роли ва ўрнининг назарий ҳамда амалий асослаб берилиши.

Социология фанининг соҳавий тизимлари ва ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни, унинг фанлараро тадқиқотларни уйғунлашти-рувчи мавқеининг умумий таснифи.

Социологиянинг ижтимоий меъёрлар, ижтимоий ҳуқ-атвор, жамиятнинг динамик ривожланиши тўғрисидаги фан еканлиги

2-мавзу: Антик дунё социологияси. Шарқ мутафаккирларининг социологик қарашлари (2 соат).

Антик дунё социологияси инсон мақсади тўғрисида. Антик дунё социологиясининг гуруҳларга бўлиниши: И. Юнон социология мактаби (Ҳомер, Милет, Фалес, Анаксимандр, Анаксимен, Ксенофан, Пифагор); ИИ. Юнон демократияси равнақи даври социологияси (Гераклит, Парменид, Зенон, Емпидокл, Анаксагор, Левкипп, Демокрит, Протагор, Горгий); ИИИ. Антик дунё оламининг «олтин даври» (Сукрат, Афлотун, Аристотел).

Шарқ мутафаккирларининг социологик қарашлари. Шарқ мутафаккирларининг ижтимоий жараёнлар ва ижтимоий жамоаларга берган

баҳоси ва уларнинг социологик қарашларидаги хилма-хилликлар. Зардушт жамиятдаги яхшилик ва ёмонлик кучлари ўртасидаги кураш ҳақида. Муроса концепциясининг Митра тимсоли орқали ифодаланиши. Митраизм оқими ва унинг таъсири. Шарқ социологияси мактабида Хитой мутафаккирларининг ижтимоий қарашлари. Конфуцийнинг осмоний ғоя назарияси, жамиятни бошқариш тўғрисидаги фикрлари.

Қадимги Шарқ фалсафаси, унинг теологик асослари. Мовароуннаҳр ҳудудида яшовчи халқларнинг ижтимоий жараёнларга муносабати. Ислом динининг таъсири. Абу Мансур ал-Мотурудийнинг муросавий мувозанат концепцияси.

Улуғ мутафаккир ал-Форобийнинг табиат ва жамиятни социологик англаш, ўрганиш тўғрисидаги фикрлари. Абу Али ибн Сино, Юсуф Хос Ҳожиб, Амир Темур, Улуғбек, Алишер Навоийларнинг инсон ерки ва тафаккур тарзи тўғрисидаги социологик қарашлари.

3-мавзу: Ғарб социология мактаблари. XX аср социологияси (2 соат).

Ғарб социология мактаби. Социологиянинг фан сифатида вужудга келиш босқичлари. ХВИИИ аср охири ва XX аср бошларида Оврупо жамиятидаги ижтимоий ўзгаришлар. Г. Спенсернинг эволюционизм ғояси. О.Конт - позитив социология асосчиси. Социология объекти бўйича австриялик психолог З. Фрейднинг психоаналитик назарияси. Социологиянинг расмий мактаби (В.Дилтей, Г.Зиммель, Ф.Теннис). Француз социологи Е.Дюркгеймнинг «социологизм» ғояси. Немис мутафаккири М. Вебернинг социология назариясини ривожлантиришдаги ўрни.

В.Паретонинг «элита» назарияси.

XIX аср охирида Социология марказининг АҚШга кўчиши. Чикаго университетида дастлабки социология факултети ва кафедралари вужудга келиши. АҚШ социология мактаблари ва уларнинг социология фани ривожига кўшган ҳиссаси.

XX аср социологияси. Неопозивитизм мактаблари: эмпирик, символик интеракционизм, бихевиоризм. Т.Парсоннинг структуравий функционализми. Знанецкийнинг эмпирик усуллари. П. Сорокиннинг социологик ғоялари. XX аср социологиясининг асосий назарий йўналишлари. Феноменологик социология ғоялари.

Франкфурт социология мактаби, унинг асосий босқичлари. Г.Маркузе социологик ғоялари, унинг шахс ҳақидаги концепцияси.

XX асрнинг 70-80-йиллари социологиясида реалистик йўналишлар (У.Аутвейн, Р.Бхаскар, Н.Елмас).

Шарқ ва Ғарб социологиясининг фарқли томонлари ва ўзига хослиги.

4-мавзу: Ижтимоий муносабатлар, фан ва таълим социологияси (2 соат).

Ижтимоий муносабатлар социологияси. Ижтимоий бирдамлик ва кооперация тушунчалари жамият барқарорлигининг асосий омили сифатида. О.Конт, Г. Спенсер, Е.Дюркгеймларнинг ижтимоий бирдамлик бўйича тадқиқотлари.

Бегоналашув муаммоси Социология фанининг муҳим масаласи сифатида. Бегоналашув жараёнининг турлари. Психологик ва ижтимоий бегоналашув ҳамда унинг салбий оқибатлари. “Маҳаллийчилик” ғояси ва унинг зарарли таъсири.

Фан социологияси. Фан социологиясининг предмети. А.А.Зворикиннинг фан социологияси бўйича тадқиқотлари натижалари. Социология ва фан тизимидаги муаммолар. Илмий кадрларни баҳолаш механизмлари. Фан таъминотининг концептуал вазияти. Фаннинг бошқарув ва ахборот таъминоти. Таълим социологияси ва унинг функциялари, структураси. Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури.

5-мавзу: Маданият, дин ва ахлоқ социологияси (2 соат).

Маданият социологияси. Маданият тушунчаси ва унинг мазмуни. Моддий ва маънавий маданият. Уларнинг ўзаро узвий боғлиқлиги. Маданиятнинг шаклланиши ва ривожланиши. Маданиятнинг моддий ва номоддий қадриятлар билан боғлиқ турлари. Ижтимоий институтларнинг кўринишлари. Цивилизация ва унинг таснифи. Маданий статика ва маданий динамика тушунчалари. Маданият мажмуи. Маданият шакллари: элитар ва оммавий.

Дин социологияси. Дин Социология фанининг муҳим объекти сифатида. Диннинг ўзига хос белгилари. Дунёвий динлар: буддизм, христианлик ва ислом. Уларнинг таснифлари. Динларни таҳлил қилишда Абу Райҳон Беруний, Абу Наср Форобий, Абу Али ибн Сино ва М.Веберларнинг тадқиқотлари. Диндаги ақидапарастлик (фундаментализм) оқимлари ва уларнинг салбий оқибатлари. Марказий Осиёга Хижоздан кириб келган ақидапарастлик оқими. Ақидапарастлик аломатлари. Коммунистик ақидапарастлик.

Ахлоқ илми ҳақидаги назарий мерос: Форобий, ибн Сино, Ҳусайн Воиз Кошифий, Носириддин Тусий, Жалолиддин Даввоний ва бошқа мутафаккир аждодларимизнинг ахлоқ илмига оид асарлари. Ахлоқ социологияси. Ахлоқ тушунчаси. Ахлоқ ижтимоий онг шакли сифатида. Ахлоқ ва ижтимоий муносабатлар. Ахлоқ ва жамоатчилик фикри. Матриархат ва патриархат тузумлари ҳамда ахлоқ. Француз олими Бержнинг ахлоқ тўғрисидаги мулоҳазалари.

Умуминсоний ахлоқ тамойиллари. Миллий мафкура ва унинг социологик асослари. Президент И.А.Каримовнинг ахлоқ тўғрисидаги фикрлари.

6-мавзу: Ижтимоий стратификация ва ёшлар социологияси.

Девиант ва делинквент хулқ-атвор (2 соат).

Ижтимоий стратификация социологияси. Жамиятни стратификациявий тасниф етишдаги фикрлар хилма-хиллиги. Оламий уйғунлик назарияси тўғрисидаги фикрлар (Гераклит, Афлотун, Аристотел) Ижтимоий стратификация - социологиянинг асосий тушунчаларидан бири сифатида. Ижтимоий страталар концепциясининг илмий асослари. Ижтимоий ўзгарувчанлик турлари. Ўзбекистонда мавжуд стратификациявий тизилмалар. Жамиятдаги ижтимоий табақаларни ўрганишнинг асосий тамойиллари.

Ёшлар социологияси тушунчаси. Ёшларнинг ижтимоий манфаатларини ўрганиш концепцияси. Ёшлар жамиятнинг алоҳида социал гуруҳи. Ёшлар социологиясининг таснифий босқичлари. Ёшлар потенциали ва уларнинг социологик тадқиқотини ўрганиш ижтимоий еҳтиёж сифатида.

Девиант ва делинквент хулқ-атвор социологияси - ижтимоий меъёр ва унинг хусусиятлари. Делинквент хулқ-атвор турлари: жиноятчилик, ичкиликбозлик, гиёҳвандлик, терроризм, фоҳишабозлик, маҳаллийчилик ва бошқалар. Девиант хулқ-атвор Ғарб социологларининг тадқиқотларида. Шахсларда девиант ва делинквент ҳолатларнинг намоён бўлишига таъсир қилувчи омиллар. Зиддиятли ҳолатлар ва ижтимоий ечимлар. Ижтимоий назорат институтлари.

7-мавзу: Шахс, жамият ва ижтимоий бошқарув социологияси (2 соат).

Шахс, жамият ва давлат социологияси тушунчалари. Шахс ва унинг ижтимоийлашуви жараёнлари. Инсоннинг ижтимоий мавжудот еканлиги. Фуқаролик жамияти ва шахс. Фуқаролик - жамиятнинг асосий белгиси

сифатида. Фуқаролик жамиятининг асоси - жамоат ташкилотлари. Давлат тушунчаси. Давлат билан шахснинг ўзаро муносабатлари. Ҳуқуқий давлат ва унинг белгилари.

Ижтимоий бошқарув социологияси тушунчаси. Бошқарувнинг таркибий тизими ва таснифи. Ижтимоий бошқарувнинг ҳозирги замондаги шакли. Ижтимоий жараёнларни башорат қилиш ва бошқариш жараёнининг асосий вазифалари. Башорат турлари: истикболдаги ҳолатларни башорат қилиш; меъёрий башорат; ижтимоий таҳдидлар башорати. Ижтимоий башоратнинг тўрт босқичи. Ижтимоий башорат услублари - математик моделлаштириш ва эксперт усули. Ижтимоий башоратларнинг ҳар хиллиги ва унинг гуруҳлардан иборатлиги. Ижтимоий бошқарув жараёни ва ахборотлар тизими.

Иқтисод социологиясининг предмети ва объекти. Бозор иқтисодиётига ўтишнинг асосий тамойиллари. Иқтисод жараёнидаги муносабатлар. Иқтисодий социологиянинг Ғарб давлатларидаги ривож. Ж. Смелзернинг иқтисодий социология бўйича фикрлари. Америкалик муҳандис Ф.Тейлорнинг тадқиқотлари ва унинг “иқтисодий одам” концепцияси. Жамиятнинг турлари: анъанавий жамият; саноатлашган жамият; саноатлашишдан кейинги жамият. Жамият турларининг ўзига хослиги. Иқтисодий муносабатлар тизими ва социологиянинг вазифалари. Ҳозирги давр иқтисодиётининг ижтимоийлашуви ва ХХИ асрда унинг янада кучайиб бориши.

Меҳнат социологияси умумий социологиянинг ажралмас қисми. Меҳнат - социал категория сифатида. Меҳнат социологиясининг объекти ва предмети. Социологияда "меҳнат шароитлари" категорияси ҳақидаги тушунчалар. Меҳнатнинг мазмундорлиги ва унинг моҳияти. Меҳнатни рағбатлантириш. Меҳнат ташкилотларининг гуруҳлари. Меҳнат жамоаларининг ҳозирги турлари. Меҳнатнинг шахснинг барча муҳим сифатларига таъсири. Меҳнат жамоаларида содир бўладиган ихтилофлар ва уларнинг сабаблари.

Ташкилотлар социологияси: тушунчаси ва унинг асосий белгилари. А.И.Пригожиннинг ташкилот атамаси. Ташкилот таърифи. Ижтимоий ташкилотларнинг тўрт хил хусусиятлари. Ташкилот турлари. Ташкилот бошқарув тизимлари. Ташкилот бошқарувининг М. Вебер таълимоти бўйича хусусиятлари. Бошқарув тизими бўйича Т. Парсонс, А. Голднер нуктаи назарлари.

8-мавзу: Маҳалла ва ўзини ўзи бошқарув социологияси.

Жамоатчилик фикри социологияси (2 соат).

Маҳалла ва ўз-ўзини бошқарув социологияси тушунчаси. Ўзбекистонда маҳаллий бошқарув тизими. Маҳалла - ўзини ўзи бошқарув тизимининг муҳим ижтимоий органи. Маҳалланинг асосий социологик объект эканлиги.

Маҳалла субъекти ва унинг ҳар хил кўринишлари. Маҳалла демократиясини шакллантиришда социологик тадқиқотлар ўрни.

Жамоатчилик фикри социологияси тушунчаси ва унинг асослари. Жамоатчилик фикри социологиясини шакллантиришда Ғарб ва Шарқ олимларининг тадқиқотлари ва уларнинг талқинлари. Жамоатчилик фикрининг долзарб йўналишлари. Жамоатчилик фикрининг ижтимоий ҳаётда намоён бўлиши.

Шахс, жамият ва ижтимоий бошқарув социологияси. Иқтисод ва меҳнат социологияси. Ўзини ўзи бошқарув социологияси ҳамда уни ўрганишининг ҳозирги пайтдаги аҳамияти.

Жамоатчилик фикри социологияси.

9-мавзу: Социологик тадқиқотларни ташкил етиш ва ўтказиш усуллари. (2 соат).

Тадқиқот дастурининг назарий асослари. Тадқиқот дастури. Муаммовий ҳолат. Социал буюртма. Тадқиқотнинг мақсади ва вазифалари. Тадқиқотнинг объекти ва предмети.

Тушунчаларга назарий ва эмпирик изоҳ бериш. Тадқиқотнинг фарази (гипотезаси).

Социологик тадқиқот усуллари. Танлов усули. Репрезентативлик. Бош мажмуа. Иккиламчи мажмуа. Хужжатларни таҳлил қилишнинг анъанавий усули. Контент –таҳлил. Кузатув усули. Сўров усули. Анкеталаш. Интервьюлаш. Занжирлаш. Шкалалаштириш. Кичик гуруҳларнинг таркибий таҳлили. Социологик тажриба.

Социологик тадқиқотларни ташкил етиш ва ўтказиш усуллари. Конкрет социологик тадқиқотларнинг турлари. Тадқиқотнинг асосий босқичлари. Дастлабки синов (пилотаж) тадқиқотлар. Таснифловчи тадқиқотлар. Таҳлилий тадқиқотлар. Бир марталик тадқиқотлар. Бир мавзуда кўп марта ўтказиладиган тадқиқотлар.

Социологик тадқиқот натижаларини таҳлил қилиш ва умумлаштириш. Маълумотларни таҳлил қилишнинг статистик усуллари. Гуруҳлаштириш усуллари. Дисперсион таҳлил усули. Фактор таҳлил усули. Латент таҳлил усули. Социологик маълумотларга ЕХМда ишлов бериш. Ахборотларни жамлаш, улар асосида мониторинг яратиш. Социологик тадқиқотларнинг натижаларини таҳлил етиш ва умумлаштириш. Илмий ҳисоботни тайёрлаш.

Социологик тадқиқотларни ташкил етиш ва ўтказиш усуллари.

Аниқ социологик тадқиқотлар турлари.

2. Амалий машғулотлар мавзулари

1-мавзу: Социология фани предмети, усул ва услубияти, ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни (2 соат).

Социология атамасининг таърифи. «Социология» фанининг объекти, предмети, таркиби. Фаннинг асосий йўналишлари. «Социология» фанининг тадқиқот усули ва услубияти.*

«Социология» фанининг ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни.

Ўзбекистонда «Социология» фанининг ривожланиши ва истиқболи.

2-мавзу: Социология фанининг юзага келиши ва тараққиёт босқичлари 2 (соат).

Фаннинг вужудга келишидаги тарихий-назарий манбалар.

Социологик қарашларнинг тараққиёт босқичлари.

Марказий Осиё мутафаккирлари таълимотларида ижтимоий жараёнлар ва жамоалар тўғрисидаги қарашлар.*

Ғарбий Оврупода социологик таълимотларнинг ривожланиши ва тараққиёт босқичлари. XX аср социологияси. Социологиянинг фан сифатида шаклланишида таълимотлар аҳамияти.

3-мавзу: Ижтимоий муносабатлар, фан, таълим, маданият, дин ва ахлоқ социологиялари (2 соат).

Ижтимоий муносабатлар социологияси. Фан ва таълим социологияси. Маданият, дин ва ахлоқ социологияси*.

4-мавзу: Ижтимоий тузилмалар социологияси (2 соат).

Ижтимоий стратификация тушунчаси ва унинг моҳияти, турлари. Ёшлар социологияси ва баркамол авлод тарбияси.

Девиант хулқ-атвор ва унинг тушунчаси. Делинквент хулқ-атвор ва унинг моҳияти*.

5-мавзу: Сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий соҳалар социологияси (2 соат).

Сиёсий социология ва унинг моҳияти. Шахс, жамият ва ижтимоий бошқарув. Ҳукмронлик ва авторитет тушунчалари. Сиёсий ҳокимият турлари ва хусусиятлари.

Иқтисодиёт ва меҳнат социологияси. Бозор иқтисодиётига ўтишда иқтисодий ҳаёт социологиясининг хусусиятлари*.

Ўзини ўзи бошқарув социологияси. Жамоатчилик фикри социологияси.

6-мавзу: Амалий социологик тадқиқотларни ўтказиш усуллари ва турлари (4соат).

Социологик тадқиқотларни ташкил етиш, унинг мақсад ва вазифаларини аниқ қўйиш. Ижтимоий буюртма ва илмий мақсад.*

Услубий воситаларни танлаш ва тадқиқотни ўтказиш.

Социологик тадқиқот усуллари.

Интервью социологик тадқиқот усули сифатида.

Сўров ўтказиш ва унинг натижаларини таҳлил қилиш.

7-мавзу: Социологик тадқиқотлар яқуни. (2 соат).

Социологик тадқиқотлар натижаларини таҳлил қилиш ва умумлаштириш усуллари, услублари*.

8-мавзу Ижтимоий технологиялар. (2 соат).

Ижтимоий технологиялар назариясининг моҳияти. Ижтимоий технологиялар асосий турларининг таснифи. Е.Меёнинг инсоний муносабатлар назарияси.*

* * **Изоҳ:** мажбурий мавзудаги машғулотлар билан ажратилди.

Ижтимоий технологияларни қўллаш доираси ва ривожланиш босқичлари. Ижтимоий технология соҳасидаги инновациялар.

Ижтимоий технологиялардан амалий фойдаланиш истиқболлари. Ижтимоий технологияларнинг минтақавий даражада қўлланилиши. Минтақавий дастурлаш ва тартибга солиш.

3. Мустақил иш

1. Ижтимоий муносабатлар социологияси ва Ўзбекистонда ёшлар социологияси.
2. Фан, таълим, маданият, дин ва ахлоқ социологияси.
3. Ижтимоий стратификация моҳияти.
4. Ўзбекистонда сиёсий ҳаёт социологияси.
5. Ўзбекистонда ижтимоий-иқтисодий ва меҳнат социологияси.
6. Ўзбекистонда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш социологияси.
7. Ўзбекистонда жаоатчилик фикри социологияси.
8. Ўзбекистонда социологик тадқиқотлар тизими, таркиби ва ўтказиш усуллари.
9. Социологик тадқиқотлар натижаларини мустақил таҳлил қилиш ва илмий-амалий умумлаштириш: усуллар, йўллар ва миллий тажриба.

4. Адабиётлар

4.1. Асосий адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: “Ўзбекистон”, 2003.- 36 б.
2. Алиқориев Н.С ва б. “Умумий социология” Т. : ТошчДУ, 1999 йил –248 б
3. Алиқориев Н.С, Убайдуллаева Р ва б “Умумий социология” . –Бишкек, 1999. – 251 б
4. Бекмуродов М ва б. Социология. –Т. : 2002. –212 б
5. Саркисов Б., Умарова Р. Социология – Т. : ТМИ, 2003 – 175 б.
6. Каримова В. Социология – Т. : А. Кодирий, 2000 – 210 б.
7. Кравченко А. Социология – М.: МИСЛ, 1998 – 280 с.
8. Шадиметов Ю.Введение в социологию – Т.: “Ққитувчи”, 1992-170 б.
9. Хорчева В. Основы социологии – М.: Логос, 1999-310 с.
10. «Референдум якунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил этилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2000 йил 4 апрел.
11. «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 24 апрел.
12. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 27 декабр.
13. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 28 декабр.
14. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 28 декабр.

15. «Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва туман Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 29 август.
16. «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // Халқ сўзи, 2004 йил 30 апрел.
17. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатининг ва Сенати аъзосининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 2 декабр.
18. Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик Декларацияси (1990 йил 20 июн). – Т.: “Ўзбекистон”, 1990. – 12. б.
19. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. (1991 йил 31 август). – Т.: “Ўзбекистон”, 1991.- 8 б.
20. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т.1. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 360 б.
21. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.-380 б.
22. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996. – 366 б.
23. Каримов И. А. Бунёдкорлик йўлидан. Т. 4. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 348 б.
24. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш - давр талаби. Т.5. - Т.: “Ўзбекистон”, 1997. – 384 б.
25. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. - Т.: “Ўзбекистон”, 1998. – 429 б.
26. Каримов И.А. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз. Т.7. - Т.: “Ўзбекистон”, 1999. – 410 б.
27. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, еркин ва фаровон ҳаёт -пировард мақсадимиз. Т.8. - Т.: “Ўзбекистон”, 2000. – 528 б.
28. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т. 9. -Т.: “Ўзбекистон”, 2001. – 432 б.

29. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. – Т.: “Ўзбекистон”, 2002. - 432 б.
30. Каримов И.А. Биз танлаган йўл - демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т. 11 – Т.: “Ўзбекистон”, 2003.-410 б.
31. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч - кудратимизга, ҳамжихатлигимиз ва қатъий иродаимизга боғлиқ. Т. 12. – Т.: “Ўзбекистон”, 2004 – 400 б.
32. Каримов И.А. Ўзбекистон ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Т. 13. - Т.: “Ўзбекистон”, 2005 – 448 б.
33. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ етишдир. – Т.: “Ўзбекистон”, 2005. – 96 б.
34. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва еркинликлари ҳамда манфаатлари – энг олий қадрият. // “Халқ сўзи”, 2005 йил 8 декабр.
35. Каримов И.А. Еришилган ютуқларни мустақкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 11 феврал.
36. Каримов И.А. Мамлакатимиз тараққиётининг қонуний асосларини мустақкамлаш фаолиятимиз мезони бўлиши даркор. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 25 феврал.

4.2. Қўшимча адабиётлар:

37. Валиев Ш. Амур Темур ва дин муносабатлари. // “Мулоқот”, 2004 йил 2 – сон. 10 – 11 – бетлар.
38. Иномова С. Ўзбекистон хотин – қизлари ўртасида миллий менталитетни ҳисобга олиб, социологик тадқиқотлар олиб бориш хусусиятлари. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 65 – 69 – бетлар.
39. Иминов Б., Каримов Т. Сиёсий кайфият социал – сиёсий ҳодиса сифатида. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 126 – 129 – бетлар.

40. Кадилова З, Кадилова Е. К проблеме интеграции молодежи Узбекистане в рыночные отношения. // Общественные Науки в Узбекистане. № 4, 2004 стр. 83 – 90.
41. Мустафаев М. Жамоатчилик назорати – жамият мувозанати. // “Мулоқот”, 2004 йил 4 – сон. – 4 – 6 – бетлар.
42. Маматқулова С. Қадрият ва шахсинг ижтимоийлашуви. // “Мулоқот”, 2005 йил 5 – сон. – 8 – 9 – бетлар.
43. Норбоев Т. Жамият ва миллий қадриятлар. // Мулоқот, 2003 йил 4 – сон. 6 – 7 – бетлар.
44. Носирхўжаев С ва б “Социология асослари”. Маърузалар матни. – Т. 2000. 246 б.
45. Поликанов Д. Терроризм муаммоси ҳақида Россия жамоатчилик фикри. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 21 – 24 – бетлар.
46. Саидов А. Ҳуқуқ социологияси юридик фан сифатида. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 12 – 15 – бетлар.
47. Саркисов Б; Умарова Р. «Социология.» Ўқув қўлланма. - Т. ТМИ, 2004.- 102 б
48. Социологик тадқиқот методи ва техникаси.-Т. ТошДУ, 1999.-251 б
49. Социология тарихи.- Т. ТошДУ, 1999. – 196 б
50. Тошченко Ж. Жамоатчилик фикри: назария ва амалиётнинг янги уфқлари. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 14 – 18 – бетлар.
51. Тўракулов М. Фуқаролик жамияти ва маҳаллий ҳокимият. // Мулоқот, 2003 йил 2 – сон. 13 – 14 – бетлар.
52. Убайдуллаева Р.А. Оила ва жамият муносабатларини ўрганишга гендерча ёндашиш ҳақида. // Ўзбекистонда ижтимоий фанлар, 2005 йил 1 – 2 – сонлар. 3 – 10 – бетлар.
53. Убайдуллаева Р. Вояга етмаганлар социал хулқ – атворининг ижтимоий жиҳатлари. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 72 – 74 – бетлар.

54. Шарифхўжаев М. Ялпи ислоҳотлар такомилли. // “Мулоқот”, 2004 йил 5 – сон. 2 – 6 – бетлар.
55. Шермухамедова Н. Фаннинг келажаги ва цивилизация. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 109 – 111 – бетлар.
56. Қодирова Д. Социология: кеча, бугун ва ертага. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 91 – 94 – бетлар.
57. Қўнғиров И. Социологиядан ўқув –услугий кўрсатмалар. – Т.: ТМИ, 2005. –38 б

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

**Ўқув-услубий бошқарма
томонидан рқйхатга олинди**
№ _____
“ ” _____ 2006 й.

“Тасдиқланди”

Ректор А. Ваҳобов

“ ” _____ 2006 й.

**“Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти”
кафедраси**

**“ҲУҚУҚШУНОСЛИК. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
КОНСТИТУЦИЯСИ”**

фанидан ишчи ўқув дастури

**Олий таълимнинг 340000 – “Бизнес ва бошқарув” таълим соҳасидаги
Тошкент Молия Институтида тайёрланадиган барча бакалаврият
йўналишлари учун**

Тошкент-2006

Дастур Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаки барча бакалаврият йўналишлари учун вазирликнинг 2004 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг бакалаврият босқичини янги таҳрирдаги намунавий ўқув режаси билан таъминлаш тўғрисида» ги 129 – сонли буйруғига асосан ишлаб чиқилган.

Дастур икки қисмдан иборат: Ҳуқуқшунослик ва Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.

Ҳуқуқшунослик дастурида ҳуқуқ назариясининг институт мақомига дахлдор долзарб мавзулар қамраб олинган.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси фани асосий Қонуннинг яхлит мундарижасини тўлиқ қамраб олган.

Дастур «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» кафедрасида тайёрланиб, муҳокама қилинган ва нашрга тавсия етилган (2006 йил 5 апрел, 8 – сонли баённома).

Тузувчилар: **проф. Н.Т.Шодиев,**
ю.ф.н., доцент А.Қурбонов,
проф. И.Р.Аҳмедов.

Такризчилар: **ю.ф.д., проф. Ф. Ҳ. Раҳимов,**
ю.ф.н. Ж. И. Бобоев

Кафедра мудири **проф. Н.Т.Шодиев**

Факултет илмий кенгашининг _____ баённомаси билан тасдиққа тавсия етилган.

Факултет декани **Ф.Бозоров**

Дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ТОШКЕНТ МОЛИЯ институти қошидаги Олий ўқув юртлараро Илмий-услубий Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган.

« ____ » _____ 2006 й. _____ -сон мажлис баёни.

Кенгаш раиси

А.В.Ваҳобов

Кириш

Инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш Ўзбекистон халқининг конституциявий мақсадларидан бири. Конституция ва қонун устуворлигига асосланган ҳуқуқий давлатдагина демократия қонун диктатураси деган умумбашарий ҳақиқат устун бўлади.

Ҳуқуқий давлатда жамият фуқароларининг ҳуқуқий онги, ҳуқуқий дунёқараши, ҳуқуқий тафаккури йетук бўлсагина, теран ҳуқуқий маданият шаклланади. Зеро, ҳуқуқий маданияти юксак жамиятгина фуқаролик жамияти, ҳуқуқий маданият теран шаклланган давлатгина том маънодаги ҳуқуқий давлат мақомига ега бўлади. Унда инсон ва фуқаронинг ҳуқуқлари, еркинликлари олий қадрият ҳисобланади. Айни пайтда, инсон ва фуқаронинг ҳуқуқий бурч-мажбуриятлари ҳам мавжуд. Ҳуқуқий саводхон фуқародагина ўз бурчларини теран англаш ва уларга қатъий риоя қилиш кўникмаси – маданияти шаклланган бўлади.

Маълумки, ҳуқуқий маърифат - саводхонлик, аввало, давлат ва ҳуқуқ асосларини, шунингдек, амалдаги Конституция ва унинг асосида қабул қилинган қонунларни ўрганишдан, уларни теран ўзлаштиришдан бошланади. Шу нуқтайи назардан ялпи ҳуқуқий, жумладан, конституциявий маърифатни тизимли йўлга қўйиш, илмий-назарий ва услубий-амалий жиҳатдан тўлиқ, малакали таъминлаш даврнинг тақдирломон талаби. Зотан, ҳуқуқий йетук конституциявий-ҳуқуқий маърифатгина инсон ва фуқароларнинг, жумладан, талаба-ёшларнинг ҳуқуқий нигилизм, яъни ҳуқуқий ялпи саводсизлик, шунингдек, ҳуқуқий инфантилизм каби ўта салбий иллатлардан қутулиш имконини беради. Боз устига, бўлажак мутахассиснинг ялпи ҳуқуқий саводхонлиги баробарида ўзи танлаган мутахассислигининг ҳуқуқий асосманбаларини чуқур билишига кўмак беради. Ана шу ҳақиқатдан келиб чиққан ҳолда, Тошкент Молия Институтининг бакалавр-талабаларига «Ҳуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганиш» фанларидан сабоқ бериш мутлақо тўғри ва истиқболли

маърифатдир. Фан дастурини тузишда Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 2001-йил 4-январдаги «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида»ги фармойиши ва унинг амалдаги маърифий ижросига бағишланган, вазирлик томонидан расман тасдиқланган намунавий дастур асос бўлиб хизмат қилди. ТМИ мақомидан келиб чиқилган ҳолда, дастур мундарижаси ижодий тузилди.

Фаннинг мақсад ва вазифалари, бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги

Фаннинг мақсади - талабаларга давлат ва ҳуқуқ назариясининг асосларидан, бўлажак молиячиларнинг ўз мутахассисликлари - соҳаларининг амалда мавжуд қонунчилик манбаларидан, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг яхлит мундарижасидан малакали сабоқ бериш, уларда йетук ҳуқуқий саводхонликни, ҳуқуқий онгни, янгича ҳуқуқий дунёқарашни, тафаккурни тарбиялаш орқали Конституция ва унинг асосида қабул қилинган қонунларга тўлиқ риоя этиш кўникмасини - теран ҳуқуқий маърифат маданиятини шакллантиришдан иборат.

Вазифа - талабаларнинг давлат ва ҳуқуқ назарияси асосларини, хусусан, танлаган мутахассисликлари билан боғлиқ қонунчилик манбаларини, Конституциямизнинг ялпи мазмун-мундарижасини тўлиқ, мукамал егаллашларини таъминлаш.

Бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. Ушбу фан бевосита ижтимоий-гуманитар фанлар, айниқса, «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти», тарих, фалсафа, иқтисодиёт назарияси сингари фанлар билан боғлиқ ҳолда ўрганилади.

«Ҳуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси» фани Давлат таълим стандартларига тўла жавоб беради.

Фанни ўқитиш бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва маҳоратига қўйиладиган талаблар

Талаблар қуйидагилардан иборат: талабалар фанни ўрганиш жараёнида ҳар бир мавзу бўйича ажратилган рейтинг балларини тўплашлари, фаннинг таянч сўз ва ибораларини ўзлаштиришлари, тест топшириқлари, интеллектуал тренинг ҳамда ўз-ўзини текшириш учун муаммоли саволлар асосида билимларини узлуксиз синаб, такомиллаштириб боришлари лозим.

Мустақил иш сифатида рефератлар тайёрлаш орқали ўз билимлари, кўникма ва маърифий маҳоратларини ҳам назарий, ҳам амалий жиҳатдан мукамаллаштириб боришлари шарт.

Амалий (семинар, лаборатория) машғулотлар бўйича бажариладиган ишларнинг минимал миқдорига талаблар

Амалий машғулотлар мавзулари намунавий дастур асосида белгиланиб, ҳар бир мавзуга киритилган саволлар ва тавсия қилинган адабиётлар рўйхати билан бирга алоҳида услубий қўлланма шаклида кўпайтирилади. Амалий машғулот мавзуси режасидаги саволлар дастур доирасида тузилиб, маърузада баён қилинадиган масалалар билан мазмунан бир хил бўлса-да, шаклан уларни такрорламайди.

Фан бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажми

«Ҳуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси» фани таълимига жами 124 соат ажратилган. Ундан 36 соати – маъруза, 36 соати – амалий машғулот, 52 соати - мустақил иш.

Талабалар билимини аниқлаш учун ўтказиладиган тадбирлар миқдори

«Хуқуқшунослик. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси» фанидан талабалар билимини аниқлаш учун қуйидаги 5 та тадбир амалга оширилади:

- 2 марта жорий баҳолаш (1-ЖБ – 21 балл, 2-ЖБ – 22 балл. Жами – 43 балл);
- 2 марта оралиқ баҳолаш (1-ОБ – 21 балл, 2-ОБ – 21 балл. Жами – 42 балл);
- 1 марта якуний баҳолаш (15 балл). Жами 100 балл.

Компютер, ахборот ва бошқа замонавий педагогик технологияларни қўллаш

Фанни ўқитишда замонавий илғор педагогик технологияларнинг қуйидаги турлари қўлланилади:

- фан мавзусининг мазмунини яққол ифодаловчи кўргазмали воситалардан самарали фойдаланиш;
- маъруза матнидаги шаклий ва мундарижавий маълумотларни, тарқатма материалларини олдиндан тайёрлаб, гуруҳ талабаларига тарқатиш. Бу усул ўқитувчи вақтини тежаб, талабаларни ортиқча ёзишдан озод этади;
- масофавий ўқитишни ташкил этиш каби компютерда бажариладиган дастурлардан фойдаланиш;
- талабаларга хорижий университетлар, шунингдек, Тошкент Давлат юридик институти профессорлари томонидан ёзилган айрим маърузаларни ўқиб, телеэкран орқали намойиш этиш ва бошқалар.

Фанга тааллуқли ИНТЕРНЕТ хизматида мавжуд бўлган сайтлар рўйхати:

1. www.uzpak.uz
2. www.pravo.uz

3. www.pravo.ru
4. E-mail norma@dostlink.net
5. E-mail norma@mail.tns.uz

**Фан бўйича ишчи дастурини тузишга
оид услубий тавсиялар**

Ишчи дастур тегишли услубий қўлланмаларда назарда тутилган тавсияларга қатъий риоя этиш асосида тузилади.

Ҳар бир мавзу бўйича талабаларга тарқатма материаллар берилади, кўргазмали қуроллардан фойдаланилади. Шунингдек, тест топшириқлари, интеллектуал тренинг, ўз-ўзини текшириш учун муаммоли саволлар берилади. Амалий машғулотлар «ишчан ўйинлар» сценарийси асосида ўтказилади.

2. Асосий қисм

1-Қисм «Ҳуқуқшунослик»

1-мавзу: Давлат ва ҳуқуқ назарияси асослари (2 соат).

Давлат ва ҳуқуқ назарияси тушунчаси ҳамда тарихи.

Давлат ва ҳуқуқ назарияси предмети.

Давлат ва ҳуқуқ назариясини ўрганиш усуллари ҳамда методологияси.

Давлат ва ҳуқуқ назариясининг ҳуқуқшунослик фанлари тизимидаги ўрни ҳамда вазифаси.

Ўзбекистонда давлат ва ҳуқуқ назариясининг такомилли.*

2-мавзу: Маъмурий ҳуқуқ асослари (2 соат).

Маъмурий ҳуқуқ тушунчаси, маъмурий-ҳуқуқий нормалар ва уларнинг турлари.

Давлат бошқаруви, унинг органлари, шакллари ва усуллари.

Маъмурий ҳуқуқ тизими, манбалари.

Маъмурий-ҳуқуқий муносабатлар.

Давлат хизмати.

Жамоат бирлашмалари.

Маъмурий ҳуқуқбузарлик ва маъмурий жазо.

Ўзбекистон Республикасининг маъмурий ҳуқуқ манбалари.

3-мавзу: Фуқаролик ҳуқуқи (2 соат).

Фуқаролик ҳуқуқи тушунчаси.

Фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар.

Ҳуқуқий лаёқат ва муомала лаёқати.

Юридик шахслар, корхоналар, хўжалик бирлашмалари ва ташкилотлар.

Мулк ҳуқуқи. Ворислик ҳуқуқи. Муаллифлик ҳуқуқи.

Фуқаролар шаъни ва қадрини фуқаролик-ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш.

Ўзбекистон Республикасида фуқаролик ҳуқуқининг юридик асос-манбалари.

4-мавзу: Фуқаролик ҳуқуқида битимлар, вакиллик ва ишончнома (2 соат).

Битимлар - фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар асоси. Битим турлари ва шакллари.

Фуқароларнинг битим тизимидаги ҳуқуқ-мажбуриятлари.

Битимларнинг муддатлари. Шартнома мажбуриятлари ва мажбурият ҳуқуқи. Даъво муддати.

Фуқаролик ҳуқуқида вакиллик тушунчаси ва унинг мақсад-моҳияти.

Вакиллик турлари, вазифалари, муддати. Вакиллик бекор бўлишининг асос-сабаблари.

Ишончнома, унинг юридик мазмун-моҳияти.

Ўзбекистон фуқаролик ҳуқуқида битимлар, вакиллик ва ишончноманинг роли ҳамда амалий ижролари.

5-мавзу: Меҳнат ҳуқуқи (2 соат).

Меҳнат ҳуқуқи тушунчаси, предмети, тамойиллари, субъектлари ва манбалари.

Меҳнат ҳуқуқи муносабатлари. Меҳнат шартномаси интизоми ва муҳофазаси.

Аҳолини иш билан таъминлаш.

Иш вақти ва дам олиш.

Меҳнат низолари, уларни кўриб чиқиш ҳамда ҳал қилиш тартиби ва муддатлари.

Ўзбекистон Республикасининг «Меҳнат кодекси» ва унинг амали.

6-мавзу: Истеъмолчилар ҳуқуқларининг қонуний ҳимояси (2 соат).

Истеъмолчилар ҳуқуқлари тушунчаси, мақсади, вазифаси ва манбалари.

Истеъмолчилар ҳаракатининг назарий асослари.

Истеъмолчиларнинг танлов еркинлиги, манфаати ва ҳуқуқлари.

Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг асосий йўналишлари.

Ички истеъмол бозорини тўлдириш ва тартибга солиш.

Маҳсулот ва хизмат сифатини яхшилаш.

Ўзбекистон Республикасида истеъмолчилар ҳуқуқининг қонуний асослари.

7-мавзу: Ўзбекистон - ҳуқуқий давлат (2 соат).

Ҳуқуқий давлат назарияси, тушунчаси, тарихи ва моҳияти.

Ҳуқуқий давлат-конституциявий давлат. Конституция ва қонуннинг устунлиги - ҳуқуқий давлат талаби.

Ҳуқуқий давлат ва ҳокимиятнинг бўлиниш назарияси ҳамда амалиёти.

Ҳуқуқий давлат ва мустақил суд ҳокимияти.

Ҳуқуқий давлат ва ҳуқуқий онг, ҳуқуқий маданият.

Ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти.

Ўзбекистоннинг ҳуқуқий давлатчилик мақомининг конституциявий асослари.

2-қисм «Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси»

8-мавзу: Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишнинг мақсад ва вазифалари, предмети, усуллари Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 2001 йил 4 январдаги «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганишни ташкил етиш тўғрисида»ги фармойиши ва унинг тарихий аҳамияти (2 соат).

Конституцияни ўрганишнинг жорий қилиниши, тушунчаси, мақсад ва вазифалари.

Конституцияни ўрганиш-конституциявий ҳуқуқнинг асосий қисми. Унинг предмети.

Конституцияни ўрганиш усуллари. Ўзбекистон Конституциявий ҳуқуқининг ижтимоий табиати.

9-мавзу: Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг яратилиши. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг давлат ва жамият ҳаётида тутган ўрни ҳамда аҳамияти (2 соат).

Ўзбекистоннинг конституциявий тарихи, унинг ривожланиш босқичлари.

Давлат мустақиллиги ва янги Конституцияга зарурат. Ислон Каримов Конституция ташаббускори, ижодкори ва қафили.

Истиқлол даври конституциявий ислохотлари ва босқичлари

Конституция - давлатнинг Асосий Қонуни.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг маънавий-ҳуқуқий илдизлари ва ўзига хос жиҳатлари.

Конституциянинг асосий функциялари ва барқарорлиги.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси - суверен давлат қуриш ва демократик ислохотларнинг ҳуқуқий пойдевори.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг юридик хусусиятлари.

Конституциявий - ҳуқуқий нормалар тушунчаси, турлари ва хусусиятлари.

Конституциявий - ҳуқуқий муносабатлар, уларнинг субъектлари, объектлари ва турлари.

Конституциявий ҳуқуқнинг манбалари.

10- мавзу: Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг асосий принциплари (2 соат).

Давлат суверенитети тушунчаси ва унинг моҳияти.

Халқ ҳокимиятчилиги ва уни амалга оширилиш шакллари.

Ўзбекистонда давлат ҳокимияти бўлишининг конституциявий принципи ва унинг амалга оширилиши.

Ўзбекистонда сиёсий ва мафкуравий хилма-хиллик (плюрализм).

Демократия ва инсон ҳуқуқлари.

Ижтимоий адолат ва қонунийлик принциплари - демократия белгиси.

Конституция ва қонуннинг устунлиги принципи тушунчаси ҳамда моҳияти.

11- мавзу: Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, еркинликлари ҳамда бурчлари (2 соат).

Шахсларнинг ҳуқуқий ҳолати тушунчаси.

Фуқаролик ва унинг конституциявий асослари.

Конституциявий ҳуқуқ, еркинлик ва бурчларнинг юридик таснифланиши.

Шахснинг ҳуқуқ ва еркинликлари (сиёсий-иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлари).

Инсон ҳуқуқлари ва еркинликларининг кафолатлари, фуқароларнинг бурчлари.

**12- мавзу: Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси
ҳамда жамият ва шахс (2 соат).**

Ўзбекистон Республикаси конституциявий тузумининг ижтимоий-иқтисодий асослари.

Ўзбекистонда молия ва пул-кредит тизими.

Оила ва унинг жамиятдаги ўрни. Жамоат бирлашмалари ва уларнинг жамият ҳаётидаги ўрни.

Оммавий ахборот воситаларининг конституциявий - ҳуқуқий асослари.

**13- мавзу: Ўзбекистон Республикасининг миллий-давлат ва
маъмурий-ҳудудий тузилиши (2 соат).**

Миллий-давлат ва маъмурий-ҳудудий тузилиш асослари.

Ўзбекистон Республикасининг маъмурий-ҳудудий тузилиши.

Маъмурий-ҳудудий қисмларни ўзгартириш, ташкил қилиш ва тугатиш тартиби.

Ўзбекистон таркибида Қорақалпоғистон суверен Республикасининг ҳуқуқий мақоми ва унинг қонунчилик асослари.

**14- мавзу: Ўзбекистон Республикасида қонун чиқарувчи
ҳокимиятнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари (2 соат).**

Қонун чиқарувчи ҳокимият тушунчаси ва уни ташкил қилиш тартиби.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг таркибий тузилиши.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси (қуйи

палата) ва Сенати (юқори палата), уларнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари, мақомлари, ваколатлари ҳамда вазифалари.

Ўзбекистон Республикасида қонунчилик жараёнлари.

15- мавзу: Ўзбекистон Республикаси Президенти - давлат ва ижро етувчи ҳокимият бошлиғи (2 соат).

Ўзбекистонда Президентлик лавозимининг жорий қилиниши ва конституциявий мустақамланиши.

Ўзбекистонда Президент сайловларини ўтказиш тартиби ва қоидалари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг конституциявий-ҳуқуқий мақоми.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг конституциявий ваколатлари.

Ўзбекистон Республикаси Президенти қабул қиладиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар.

16- мавзу: Ўзбекистон Республикасида ижро етувчи ҳокимият ва унинг конституциявий асослари (2 соат).

Вазирлар Маҳкамаси – Ўзбекистон Республикасининг ҳукумати.

Вазирлар Маҳкамасининг конституциявий - ҳуқуқий мақоми, ваколатлари, вазифалари ва таркиби.

Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари ва унинг конституциявий-ҳуқуқий мақоми, ваколатлари, вазифалари ҳамда тизими.

Маҳаллий вакиллик органлари ва уларнинг конституциявий-ҳуқуқий мақомлари, ваколатлари, вазифалари ҳамда таркибий тизими.

Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларининг конституциявий-ҳуқуқий мақомлари, ваколатлари, вазифалари.

***17- мавзу: Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимияти
ва унинг конституциявий асослари (2 соат).***

Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимиятининг ташкил этилиши, тизими ва вазифалари.

Одил судловнинг конституциявий тамойиллари.

Судьяларнинг конституциявий-ҳуқуқий мақоми ва судьяларга қўйилган талаблар.

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди ва унинг фаолияти.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва Олий ҳўжалик судлари, уларнинг ҳуқуқий мақомлари.

Жинойий ишлар ва фуқаролик ишлари судларининг ҳуқуқий мақомлари

Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ ислохотларининг ҳозирги жараёни

***18- мавзу: Ўзбекистонда сайлов ҳуқуқи ва сайлов тизими. Ўзбекистон
Республикаси прокуратураси ҳамда мудофаа ва хавфсизлик.
Конституцияга ўзгартириш киритиш тартиби (2 соат).***

Сайлов ҳуқуқи тушунчаси ва унинг конституциявий кафолатланиши.

Сайлов тизими тушунчаси ва принциплари.

Сайловлар ва уларни ўтказишнинг янги тартиби.

Халқ депутатлари, Сенат аъзолари ва уларнинг конституциявий янги мақоми.

Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг конституциявий асослари, мақоми, ваколатлари ва вазифалари.

Конституцияда мудофаа ва хавфсизлик масалалари.

Асосий Қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритишнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари.

Асосий Қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тартиби.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясига киритилган ўзгартишлар ва қўшимчалар («Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги конституциявий қонун).

3. Амалий машғулотлар ва мустақил иш мавзулари

1-қисм: 3.1. «Ҳуқуқшунослик»

1- мавзу: Давлат ва ҳуқуқ назарияси асослари (2 соат).

Давлат ва ҳуқуқ назарияси тушунчаси – ушбу назария тўғрисидаги умумлаштирилган назарий-услубий билимлар тизими.

Давлат ва ҳуқуқнинг пайдо бўлиши ҳамда ривожланиш тақомили.

Давлат назарияси. Ҳуқуқ назарияси. Уларнинг таркиблари.

Давлатнинг моҳияти, белгилари, шакллари, типлари ва функциялари.

Ҳуқуқнинг моҳияти ва белгилари. Ҳуқуқ нормалари ва ҳуқуқ тизими.*

Давлат ва ҳуқуқнинг ўзаро алоқадорлиги ҳамда муносабатлари.

2- мавзу: Давлат бошқаруви ва маъмурий ҳуқуқ (2 соат).

Давлат бошқаруви принциплари ва маъмурий ҳуқуқ асослари.

Маъмурий ҳуқуқ ва ижро этиш ҳамда фармойиш бериш билан боғлиқ фаолиятни ташкил этиш, унда юзага келадиган ижтимоий муносабатларни тартибга солиш.

Маъмурий ҳуқуқ нормалари ва турлари.

Маъмурий - ҳуқуқий муносабатлар.

Маъмурий ҳуқуқ манбалари.

Маъмурий ҳуқуқбузарликнинг юзага келиши ва жазо чоралари ҳамда турлари.

Ўзбекистонда маъмурий ҳуқуқ.

3- мавзу: Фуқаролик ҳуқуқи - ҳуқуқий нормалар мажмуи (2 соат).

Фуқаролик ҳуқуқи тушунчаси.

Мулкий ва шахсий номулкий муносабатлар.

Фуқаролик - ҳуқуқий муносабатлар. Ижтимоий муносабатларни тартибга солиш - фуқаролик ҳуқуқий усулининг хусусиятлари.

Фуқаролик қонунлари.

Ҳуқуқий лаёқат ва муомала лаёқати.

Юридик шахслар. Корхоналар. Кооператив ташкилотлар.

Тадбиркорлик.

Ўзбекистон Республикасида фуқаролик ҳуқуқи.

4 – мавзу: Фуқаролик ҳуқуқида вакиллик, битим, мулк ва мажбурият ҳуқуқлари, ишончнома (2 соат).

Фуқаролик ҳуқуқида вакиллик.

Фуқаролик ҳуқуқида битим.

Мулк ва мажбурият ҳуқуқлари.

Ишончнома.

5 – мавзу: Меҳнат ҳуқуқи (2 соат).

Меҳнат ҳуқуқи тушунчаси, предмети, тамойиллари ва субъектлари.

Меҳнат ҳуқуқи муносабатлари. Меҳнат шартномаси, уни бекор қилиш шартлари.

Аҳолини иш билан таъминлаш ва улар ижтимоий ҳимоясининг ҳуқуқий асослари.

Иш ва дам олиш вақтлари.

Иш ҳақи.

Ўзбекистонда меҳнат ҳуқуқи.

6 – мавзу: Истеъмолчилар ҳуқуқлари (2 соат).

Истеъмолчилар ҳуқуқлари тушунчаси ва юридик моҳияти.

Истеъмолчи ва бозор иўтисодиёти.

Ўзбекистонда истеъмолчилар ҳуқуқларининг ҳимояси ва миллий қонунчилик асослари.

7 – мавзу: Ҳуқуқий давлат барпо этиш - Ўзбекистон ҳалқининг конституциявий мақсади (2 соат).

Ҳуқуқий давлат тушунчаси ва унинг конституциявий - ҳуқуқий асослари.

Ҳуқуқий давлат – Конституция ва қонун устун давлат.

Ҳуқуқий давлат очиқ фуқаролик жамияти шаклланадиган давлат.

2 –қисм: «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси»

8 – мавзу: Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг 2001 йил 4 январдаги «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида» ги фармойиши ва Конституцияни ўрганишнинг мақсад ҳамда моҳият (2 соат).

«Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида» ги Президент фармойишининг мазмун – мундарижаси.

Фармойишнинг Ўзбекистонда конституциявий - ҳуқуқий давлат барпо этиш, жамиятда Конституция ва қонуннинг устунлиги таъминлашдаги роли ҳамда сиёсий - ҳуқуқий аҳамияти.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганишга бўлган талаб ва еҳтиёж.

Жамиятда теран ҳуқуқий маданиятни шакллантиришда Асосий Қонуннинг роли ҳамда аҳамияти.

9- мавзу: Ўзбекистонда конституциявий ривожланиш тарихи ва Асосий Қонуннинг миллий - ҳуқуқий такомилдаги роли ҳамда аҳамияти (2 соат).

Ўзбекистонда конституциявий ривожланиш босқичлари ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини тайёрлаш, қабул қилиш тарихи.

Ислом Каримов – Конституция ташаббускори, ижодкори ва кафили.

Конституция – мустақил Ўзбекистоннинг Асосий Қонуни.

Асосий Қонун ва Ўзбекистон халқининг конституциявий мақсадлари.

Конституциянинг давлат ва жамият тақдиридаги роли ҳамда ўрни.

10 – мавзу: Асосий Конституциявий принциплар ва уларнинг мазмун – мундарижаси (2 соат).

Ўзбекистон – суверен демократик республика

Халқ ҳокимиятчилиги.

Конституция ва қонун устунлиги.

Ташқи сиёсат.

11 – мавзу: Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, еркинликлари ҳамда бурчлари (2 соат).

Умумий қоидалар.

Фуқаролик.

Шахсий ҳуқуқ ва еркинликлар.

Сиёсий ҳуқуқлар.

Иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар.

Инсон ҳуқуқлари ва еркинликларининг кафолатлари.

Фуқароларнинг бурчлари.

12 – мавзу: Жамият ва шахснинг конституциявий мақомлари (2 соат).

Жамиятнинг иқтисодий негизлари.

Жамоат бирлашмалари.

Оила.

Оммавий ахборот воситалари.

13– мавзу: Маъмурий - ҳудудий ва давлат тузилиши (2 соат).

Ўзбекистон Республикасининг маъмурий - ҳудудий тузилиши.

Қорақалпоғистон Республикаси: мақоми ва Ўзбекистон Республикаси билан муносабатларининг конституциявий асослари.

14 – мавзу: Давлат ҳокимиятининг ташкил етилиши (2 соат).

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти.

Вазирлар Маҳкамаси.

Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари.

15 – мавзу: Суд ҳокимияти – мустақил ҳокимият (2 соат).

Ўзбекистон Республикаси суд ҳокимияти.

Ўзбекистон Республикаси суд тизими.

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди.

Суд ва адвокатура.

16 – мавзу: Демократик сайлов тизими (2 соат).

Ўзбекистонда сайлов тизими ва унинг конституциявий асослари.

Сайлаш ва сайланиш ҳуқуқи.

Ўзбекистон Республикасида Президент сайлови.

Ҳокимиятнинг вакиллик органлари сайлови.

Сайлов ўтказиш тартиби.

17 – мавзу: Прокуратура, молия ва кредит, мудофаа ҳамда хавфсизлик (2 соат).

Прокуратуранинг конституциявий мақоми.

Ўзбекистон Республикасининг молия ва пул – кредит тизими.

Давлат суверенитети ва ҳудудий яхлитликни, хавфсизликни ҳимоя қилишнинг конституциявий асослари.

18 – мавзу: Конституция ҳамда «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» ги конституциявий қонун (2 соат).

Асосий Қонунга ўзгартириш киритишнинг конституциявий тартиби.

«Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» ги конституциявий қонун.

Асосий Қонунга киритилган ўзгартишлар ва қўшимчалар.

3.2. Мустақил иш

1. Давлат ва ҳуқуқнинг келиб чиқиш сабаблари, функциялари
2. Ҳуқуқ принциплари
3. Давлат бошқарув органлари
4. Мансабдор шахсларнинг маъмурий ва интизомий жавобгарлиги тушунчалари
5. Фуқаролик ҳолати ҳужжатларини қайд етиш тартиби
6. Юридик шахсларнинг вужудга келиши ва ҳуқуқ лаёқати
7. Битимлар моҳияти, мақсади ва шакллари
8. Фуқаролик ҳуқуқида муддатлар тушунчаси ва уни ҳисоблаш ҳамда белгилаш тартиби
9. Мулк ҳуқуқининг вужудга келиши ва мустаҳкамланиши
10. Меҳнат ҳуқуқи тушунчаси, унинг умумий қоидалари
11. Меҳнатни муҳофаза қилиш тартиблари
12. Оила ҳуқуқига оид мулкый муносабатлар тушунчаси
13. Никоҳ тузиш тартиби ва шартлари.
14. Жиноят ҳуқуқи тушунчаси, принциплари
15. Жиноий жазо тушунчаси, турлари ва уни тайинлаш тартиби
16. Истеъмолчилар муносабатларидан келиб чиққан низоларни ҳал қилиш тартиби
17. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари
18. Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганиш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президенти И.Каримовнинг фармойиши (4 январ 2001 йил)
19. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси – инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлатнинг Асосий Қонуни
20. Сиёсий партиялар ва жамоат бирлашмаларининг конституциявий-ҳуқуқий асослари
21. Жамиятнинг ижтимоий иқтисодий негизлари ва Асосий Қонун

22. Оммавий ахборот воситалари ва сўз еркинлиги

23. Давлат – сиёсий институт

24. Ўзбекистон – конституциявий давлат

25. Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат ўришнинг конституциявий асослари

26. Конституция ва давлат ҳокимияти тармоқлари (қонун чиқарувчи ҳокимият, ижро етувчи ҳокимият ва суд ҳокимияти)

4. «Хуқуқшунослик»

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси» фанидан мавзулар бўйича кўргазма – намойиш материаллари, ўқув филмлари ва бошқа дидактик материаллар.

Кўргазма – намойиш материаллари рўйхати:

- Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва унга доир илмий китоблар, қўлланмалар, плакатлар.

Ўқув филмлари:

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини ўрганишга бағишланган ўқув филмлари.

Дидактик материаллар рўйхати:

Мавзулар бўйича тузилган тестлар;
жорий, оралик ва якуний оғзаки саволлар ҳамда ёзма ишлар вариантлари, тарқатма материаллар;
интеллектуал тренинг саволлари;
ўз - ўзини текшириш саволлари;
Мавзулар бўйича услубий қўлланмалар.

Мултимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами;
- фан бўйича ўқув қўлланмалари;
- фан бўйича матнларнинг электрон версияси

5. АДАБИЁТЛАР

5.1. Асосий адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. - Т.: “Ўзбекистон”, 2003.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т.1. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.
3. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.
4. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.
5. Каримов И.А. Бунёдкорлик йқлидан. Т.4. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.
6. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш- давр талаби. Т.5. - Т.: “Ўзбекистон”, 1997.- 384 б.
7. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йқлида. Т.6. -Т.: “Ўзбекистон”, 1998.
8. Каримов И.А. Биз келажагимизни қз ққлимиз билан қураимиз. Т.7. - Т.: “Ўзбекистон”, 1999.
9. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, еркин ва фаровон ҳаёт - пировард мақсадимиз. Т.8. - Т.: “Ўзбекистон”, 2000.
10. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т.9. -Т.: “Ўзбекистон2, 2001.
11. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. Т.10.– Т.: “Ўзбекистон”, 2002.
12. Каримов И.А. Биз танлаган йқл – демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йқли. Т.11. – Т.: “Ўзбекистон”, 2003.
13. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз қз куч-қудратимизга, ҳамжихатлигимиз ва қатъий иродаимизга боғлиқ. Т.12 - Т.: “Ўзбекистон”, 2004.
14. Каримов И.А. Ўзбекистон ХХИ асрга интилоқда.-Т.: “Ўзбекистон”, 1998.

15. Каримов И.А. Егали юрт еркини бермас. - Т.: “Ўзбекистон”, 2000.
16. Каримов И.А. Адолат-қонун устуворлигида.-Т.:“Ўзбекистон”, 2001.
17. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ етишдир. - Т.: “Ўзбекистон”, 2005.
- 18.Бобоев Ҳ.Б. ва б. Давлат ва ҳуқуқ назарияси. - Т.: ”Адолат”, 2000.
- 19.Бобоев Ҳ.Б. Давлат ва ҳуқуқ назарияси. - Т.: “Адолат”, 2001.
- 20.Исломов З. Жамият. Давлат. Ҳуқуқ. - Т.: “Адолат”, 2001.

5.2. Меъёрий - ҳуқуқий ҳужжатлар:

21. «Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллиги асослари тқғрисида»ги конституциявий қонун. 1991 йил 31 август. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991, 11-сон, 246-модда.
- 22.Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллигини еълон қилиш тқғрисида» ги қарори (1991 йил 31 август). // Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991, 11-сон, 245-модда.
- 23.Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тқғрисидаги кодекси. - Т.: Адолат, 1998.
- 24.Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. - Т.: “Адолат”, 1996.
- 25.Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси. - Т.: “Адолат”, 1996.
- 26.«Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури». // Ўзбекистон Республикаси Оила Мажлисининг Ахборотномаси, 1997, 9-сон, 227-модда.
- 27.Ўзбекистон Республикасининг Оила кодекси. - Т.: “Адолат”, 1998,
- 28.Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси .-Т.: “Адолат”, 2003.
- 29.Ўзбекистон Республикасининг Жиноят–процессуал кодекси.-Т.: “Адолат”, 2003.

30. «Таълим тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни (1997 йил 29 август). // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997, 9-сон, 225-модда.
31. «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. 1997 йил 29 август. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997, 9-сон, 226-модда.
32. «Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. 1993 йил 6 май. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1993, 5-сон, 202-модда.
33. «Фуқароларнинг қзини-қзи бошқариш органлари тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. 1999 йил 14 апрел. // Халқ сқзи, 1999 йил 11 май.
34. Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий суди тқғрисида»ги қонун. // "Халқ сқзи", 1995 йил 12 сентябр.
35. «Судлар тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2003, 7-сон, 108-модда.
36. «Прокуратура тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2004, йил 2 - сон, 18 - модда.
37. «Фуқароларнинг сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. 1994 йил 5 май. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1994, 5-сон, 127-модда.
38. «Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни. 1996 йил 26 апрел. // "Халқ сқзи", 2002 йил 27 апрел, 6-сон, 38-модда.
39. «Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил етилишининг асосий принциплари тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг

конституциявий қонуни. 2002 йил 4 апрел.// “Халқ сқзи”, 2002 йил 5 апрел.

- 40.«Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига қзгартишлар ва ққшимчалар киритиш тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. - Т.: “Адолат”, 2003.
- 41.«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни.- Т.: “Адолат”, 2002.
- 42.«Жамоат бирлашмалари тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997, 8-сон, 17-модда.
- 43.«Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни.-Т.:“Адолат”. 2002.
44. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2004, 5-сон, 129-модда.
- 45.«Нодавлат нотижорат ташкилотлари тқғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. 1999 йил 14 апрел. - Т.: “Адолат”, 2001.
- 46.Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини қрганишни ташкил етиш тқғрисида»ги фармойиши. 2001 йил 4 январ. // “Халқ сқзи”, 2001 йил 5 январ.
- 47.Каримова О., Гаффоров З. Давлат ва ҳуқуқ асослари. Дарслик. - Т.: “Ққитувчи”, 1995.
- 48.Таджиханов У., Одилқориев Х., Саидов А. Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий ҳуқуқи.. -Т.: ИИВ Академияси, 2001.
- 49.Саидов А., Таджиханов У. Давлат ва ҳуқуқ назарияси.-Т.: ИИВ Академияси, 2001.
- 50.Ўзбекистон Республикаси Конституциясига шарҳ. - Т.: “Адолат”, 2001.

5.3. Қўшимча адабиётлар:

- 51.Нерсесянц В.С. Ҳуқуқ фалсафаси. - Т.: “Адолат”, 2003.
- 52.Конституция ва қонунларнинг устунлиги – Ўзбекистон тараққиётининг кафолати. - Т.: “Адолат”, 2000.
- 53.Бобоев Ҳ.Б. ва б. Ўзбекистон Республикаси Конституциясини қрганиш. - Т.: “Ўзбекистон”, 2001.
- 54.Халилов Е.Ҳ. Ўзбекистон Республикаси Референдуми – миллий давлатчилик тараққиётининг муҳим босқичи. - Т.: “Ўзбекистон”, 2001.
- 55.Исломов З. Конституция ва қонун устуворлиги қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботнинг зарур шарти . - Т.: ТДЮИ, 2002.
- 56.Раҳмонов А. Ўзбекистон Республикаси мудофаа ва миллий хавфсизлигини таъминлашнинг конституциявий асослари. - Т.: ТДЮИ, 2002.- 109 бет.
- 57.Баратов М. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси: фуқароларнинг конституциявий бурчлари.-Т.: ТДЮИ, 2002.
- 58.Шарифхқжаев М. Ўзбекистонда очик фуқаролик жамиятининг шаклланиши. - Т.: “Шарқ”, 2003.
- 59.Шарифхқжаев М., Шодиев Н. Ўзбекистон – конституциявий давлат. - Т.: “Ўзбекистон”, 2003.
- 60.Шарифхқжаев М., Раҳимов Ф. Даврни белгилаб берган Инсон. - Т.: “Шарқ”, 2003.
- 61.Шарифхқжаев М. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати. - Т.: “Шарқ”, 2005.
- 62.Бозор иқтисодиёти назарияси ва амалиёти. - Т.: “Меҳнат”, 2001.
- 63.Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти. - Т.: ТМИ, 2004.
- 64.Левитин Л. Ўзбекистон тарихий бурилиш палласида. - Т.: “Шарқ”, 2002.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

**Ўқув-услубий бошқарма
томонидан рўйхатга олинди**

**№ _____
“ ” _____ 2006 й.**

“Тасдиқланди”

Ректор А. Ваҳобов

“ ” _____ 2006 й.

**«ЎЗБЕКИСТОНДА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ
АСОСЛАРИ»**

фанидан ишчи ўқув дастури

**Олий таълимнинг 340000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасида
ТОШКЕНТ МОЛИЯ институтида тайёрланадиган барча магистратура
мутахассисликлари учун**

Тошкент-2006

**“Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантириш асослари”
фанидан ишчи ўқув дастури**

Ушбу ишчи ўқув дастури “Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти” кафедраси йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия етилган (2006 йил 9 июн, 12-сонли баённома).

Кафедра мудири

Н. Т. Шодиев

Мазкур ишчи ўқув дастури Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ТОШКЕНТ МОЛИЯ институти қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий – услубий Кенгашида муҳокама етилган ҳамда нашрга тавсия етилган (2006 йил 22 июл 8-сонли баённома).

Кенгаш раиси

А. В. Ваҳобов

Тузувчилар: проф. Н.Т.Шодиев, доц. З.Ғ.Ғофуров, доц. И.Қўнғиров,
к.ўқитувчи Н.М.Очилов

Тақризчилар: 1. З.М.Исломов ю.ф.д., проф.
2. М.Усмонов т.ф.н. проф.

“Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантириш асослари” фанидан

маъруза ва амалий машғулотлар тақсимоти

	Мавзулар	Маъ- руза	Амалий машғулот	Мустақил иш
1.	«Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг долзарб муаммолари» махсус курсининг пердмети, мақсади, вазифаси, тадқиқ етиш усуллари ва методологияси	2	–	2
2.	Фуқаролик жамиятини шакллантириш-Ўзбекистоннинг бош стратегик мақсади	–	2	2
3.	Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятининг шаклланиш қонуниятлари ҳамда мақомий моҳияти	2	–	2
4.	Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари ва тарихий босқичлари	2	–	2
5.	Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг конституциявий-ҳуқуқий асослари	2	–	2
6.	Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллан-тиришнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари	–	2	2
7.	Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг иқтисодий асослари	2	–	2
8.	Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг иқтисодий асослари	–	2	2
9.	Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг сиёсий асослари	2	–	2
10.	Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг сиёсий асослари	–	2	2
11.	Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг сиёсий асослари	2	–	2
12.	Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг маънавий асослари	–	2	2
13.	Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллан-тиришда жамоатчилик назоратининг роли	–	2	2
14.	«Кучли давлатдан –кучли фуқаролик жамияти сари» сиёсий қурилиш дастурининг моҳияти. Фуқаролик жамияти институтлари	2	–	2
15.	Сиёсий-ҳуқуқий маданият ва фуқаролик жамияти	–	2	2

16.	Фуқаролик жамияти-адолатли жамият	2	–	2
17.	Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишида суд ҳокимиятининг ўрни	–	2	2
18.	«Ўзбекистонда фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари»	2	–	2
19.	Инсон ҳуқуқлари, сўз ва матбуот еркинлиги, фуқаролик жамиятини шакллантириш омиллари	–	2	2
20.	Нодавлат, ноижорат ва жамоат ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ва инсон омили	–	2	2
	ЖАМИ	20	20	40

- фуқаролик жамияти-одил, очиқ жамият;
- фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлат;
- фуқаролик жамиятининг классик асос-мезонлари;
- Ислом Каримовнинг фуқаролик жамияти асослари ҳақидаги таълимоти;
- Ўзбекистонда фуқаролик жамияти асосларини шакллантириш-нинг етти устувор мақсад-вазифалари (йўналишлари) илмий – назарий ва таҳлилий – амалий умумлаштирилади.

Кириш

Ўзбекистон ўз истиқлол ривожининг янги сифат босқичига кадам кўйди. Янги босқич фуқаролик жамияти асосларини шакллантириш билан боғлиқ. Ислон Каримов «Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари» дастурий асарида фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг еттига устувор мақсад-вазифаларини белгилаб берди. Ушбу мақсад-вазифалар ўз назарий мундарижаси билан бевосита Гегелнинг («Хуқуқ фалсафаси») фуқаролик жамияти ҳақидаги классик назариясидан келиб чиққан бўлиб, Ислон Каримов ўз таълимоти билан ана шу классик назарияни Ўзбекистон шароитида янги ғоя-қарашлар билан бойитди.

Махсус курс мундарижаси фуқаролик жамиятининг классик назарияни силсиласида Ўзбекистонда очик жамиятининг асосларини шакллантиришнинг етти мақсад-вазифаси, йўналишлари уйғунлигидан иборат. Махсус курс магистратуранинг И курсида 40 соат ҳажмда ўтилади.

Дастур кўшимча илмий-назарий ва амалий манбалар, фактлар билан мунтазам тўлдирилиб борилади.

Фаннинг мақсади. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг классик асос-манбалари ва улар силсиласида Ўзбекистонда очик жамият қуришнинг назарий-амалий муаммоларини етти устувор мақсад-вазифа мисолида илмий кенг ёритиш, магистрлар назарий билимини бойитишдан иборат.

Вазифаси. Ислон Каримов сиёсий фалсафаси мисолида Ўзбекистонда шаклланаётган очик фуқаролик жамияти асосларининг асосий йўналишларини чуқур ўргатиш орқали уларнинг фаол фуқаролар бўлиши, фуқаролик жамияти шаклланиши жараёнларига онгли иштирок етишларини таъминлаш.

Бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги. Махсус курс «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти», «Социология»,

«Сиёсацхунослик», «Фалсафа», «Тарих», «Миллий истиқлол ғояси», «Иқтисод» сингари ижтимоий-гуманитар фанлар билан бевосита уйғунликда ўрганилади.

Махсус курсни ўқитиш бўйича талабаларнинг билимини кўникма ва маҳоратига қўйиладиган талаблар.

1. Маъруза машғулотлари мавзулари

1-мавзу: «Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантириш» курсининг предмети, мақсади, вазифаси, тадқиқ етиш усуллари ва методологияси (2 соат).

Махсус курс предмети, назарий асослари ва манбалари.

Махсус курснинг мақсад ва вазифалари.

Махсус курснинг илмий усуллари ва методологияси.

2-мавзу: Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятининг шаклланиш қонуниятлари ҳамда мақомий моҳияти (2 соат).

Ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти тушунчаларининг мазмун-моҳияти.

Фуқаролик жамияти шаклланишининг асосий қонуниятлари.

Ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти.

3-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари ва тарихий босқичлари (2 соат).

Фуқаролик жамияти: қадриятлар, миллий-тарихий хусусиятлар.

Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг объектив ва субъектив шарт-шароитлари, «ўзбек модели»га хос хусусиятлар.

Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг асосий босқичлари.

Ислом Каримов сиёсий таълимотида фуқаролик жамиятини шакллантиришининг илмий-назарий асослари.

4-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг конституциявий-ҳуқуқий асослари (2 соат).

Конституциявий давлатчилик – фуқаролик жамиятининг асоси.

Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари.

Фуқаролик жамиятининг таркибий тузилмалари.

Конституция ва қонун устуворлиги – фуқаролик жамияти кафолати.

5-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг иқтисодий асослари (2 соат).

Фуқаролик жамияти иқтисодий асосларининг замонавий мазмун-моҳияти.

Хусусий мулк ва фуқаролик жамияти.

Иқтисодий ислохотларнинг «ўзбек модели» ва еркинлаштириш имкониятлари.

6-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг сиёсий асослари (2 соат).

Кўппартиявийлик-фуқаролик жамияти еҳтиёжи.

Фуқароларда сиёсий онг ва сиёсий маданиятни шакллантириш.

Соғлом сиёсий муҳолифат-фуқаролик жамиятини шакллантириш омили.

7-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг маънавий-маърифий асослари (2 соат).

Фуқаролик жамиятини шакллантиришда умуминсоний қадриятлар устуворлиги.

Фуқаролик жамиятини шакллантиришда инсон омили ва мезони. Комил инсон тарбияси муаммолари.

Маънавият, ахлоқ-одоб, маърифат-фуқаролик жамиятининг яхлит тизими сифатида.

**8-мавзу: «Кучли давлатдан –кучли фуқаролик жамияти сари»
сиёсий қурилиш дастурининг моҳияти. Фуқаролик жамияти
институтлари (2 соат).**

Давлат ваколатларини маҳаллий ҳокимият органларига, нодавлат, ноижорат ва жамоат ташкилотларига, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказиш самаралари.

Ўзбекистонда фуқаролик жамиятининг шаклланишида маҳалла ва нодавлат ташкилотларининг ҳамкорлиги.

9-мавзу: Фуқаролик жамияти-адолатли жамият (2 соат).

Фуқаролик жамиятининг адолатли жамият сифатидаги ҳозирги амалий мақоми.

Демократия, бозор иқтисоди, бозорни бошқариш механизмлари, очик жамият ва плюрализм. Очик жамиятда бозор ва ижтимоий қадриятлар ўртасидаги ўзаро алоқалар.

Ўзбекистонда фуқаролик жамиятининг шаклланиши.

**10-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамияти асосларини
шакллантиришнинг асосий йўналишлари (2 соат).**

Миллий камолотнинг беш тамойили, олти устувор йўналиши ва стратегик тараққиётнинг ҳозирги етти устувор вазифалари диалектикаси, тадрижий боғлиқлиги.

Етти устувор мақсад-вазифа ва адолатли фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг долзарб муаммолари.

3. Амалий машғулотлар мавзулари

1-мавзу: Фуқаролик жамиятини шакллантириш-Ўзбекистоннинг бош стратегик мақсади (2 соат).

Фуқаролик жамияти-ижтимоий тараққиётнинг олий ютуғи.

Фуқаролик жамияти: тушунча, моҳият ва мақсад.

Ўзини-ўзи ичдан ривожлантирувчи фуқаролик жамиятининг умумтан олинган кадриятлари.*

2-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари (2 соат).

Демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти.

Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг конституциявий-ҳуқуқий асослари.

Конституция ва қонун устуворлиги фуқаролик жамиятини бошқаришнинг бош тамойили.

3-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг иқтисодий асослари (2 соат).

Иқтисодиёт соҳасини еркинлаштириш-бош устувор йўналиш.

Мулкни давлат тасарруфидан чиқаришнинг асосий тамойиллари.

Мулкдорлар синфини шакллантириш-фуқаролик жамияти тақозоси.

4-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг сиёсий асослари (2 соат).

Сиёсий ҳаётни еркинлаштириш-бош устувор йўналиш.

Кўппартиявийлик, сиёсий плюрализм-фуқаролик жамияти талаби.

Сиёсий онг ва сиёсий тафаккурни шакллантириш муаммолари ҳамда сиёсий дунёқараш.

**5-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг
маънавий асослари (2 соат).**

Маънавий ислоҳотлар ва еркинлаштириш сиёсати.

Умуминсоний кадриятлар ва уларнинг миллий кадриятлар билан вобасталиги.

Оммавий ахборот воситалари ва миллий истиқлол ғояси.

**6-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамиятини шакллантиришда
жамоатчилик назоратининг роли (2 соат).**

Жамоатчилик назорати-фуқаролик жамиятининг муҳим омили.

Давлат назорати ва жамоатчилик назорати.

Фуқаролар мурожаати-фуқаролик жамияти манфаати.

**7-мавзу: Сиёсий-ҳуқуқий маданият ва фуқаролик жамияти
(2 соат).**

Фуқаролик жамиятида сиёсий-ҳуқуқий онг ва маданиятни шакллантириш-демократия омили.

Ҳуқуқий маданият ва ҳуқуқий тарбиянинг аҳамияти.

Соғлом сиёсий муҳолифат-фуқаролик жамиятини шакллантириш омили.

**8-мавзу: Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишида суд
ҳокимиятининг ўрни (2 соат).**

Демократия ва суд ҳокимияти.

Фуқаролик жамияти ва суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислоҳотлар.

**9-мавзу: Инсон ҳуқуқлари, сўз ва матбуот еркинлиги - фуқаролик
жамиятини шакллантириш омиллари (2 соат).**

Инсон ҳуқуқлари ва еркинликларини таъминлаш-фуқаролик жамияти талаби.

Сўз ва матбуот еркинлиги-фуқаролик жамияти асосларини барпо этишнинг таркибий қисми.

Ахборот соҳасида бозор рақобатини ривожлантириш.

**10-мавзу: Нодавлат, нотижорат ва жамоат ташкилотлари,
фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ва инсон омили
(2 соат).**

*«Кучли давлатдан - кучли фуқаролик жамияти сари» тамойили.
Нодавлат ва нотижорат ҳамда жамоат ташкилотлари.*

*Давлат ваколатларининг давлат ҳокимиятининг қуйи тузилмаларига,
фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказиш
тажрибалари.*

Инсон омили ва инсон мезони-ислоҳотларнинг пировард истиқболи.

4. Адабиётлар

4.1 Асосий ад.абиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. - Т.: “Ўзбекистон”, 2003.- 36 б.
2. «Референдум яқунлари ҳамда давлат ҳокимияти ташкил етилишининг асосий принциплари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2000 йил 4 апрел.
3. «Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 24 апрел.
4. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 27 декабр.
5. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. // “Халқ сўзи”, 2002 йил 28 декабр.
6. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 28 декабр.
7. «Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва туман Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2003 йил 29 август.
8. «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 30 апрел.
9. « Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатининг ва Сенати аъзосининг мақоми тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни. // “Халқ сўзи”, 2004 йил 2 декабр.
10. Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик Декларацияси (1990 йил 20 июн). – Т.: “Ўзбекистон”, 1990. – 12. б.

11. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг конституциявий қонуни. (1991 йил 31 август). – Т.: “Ўзбекистон”, 1991.- 8 б.
12. Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро шартномалар (тўплам). – Т.: “Адолат”, 2004. – 520 б.
13. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т.1. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 360 б.
14. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Т.2. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.-380 б.
15. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир. Т.3. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996. – 366 б.
16. Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан. Т.4. - Т.: “Ўзбекистон”, 1996.- 348 б.
17. Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш - давр талаби. Т.5. - Т.: “Ўзбекистон”, 1997. – 384 б.
18. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. - Т.: “Ўзбекистон”, 1998. – 429 б.
19. Каримов И.А. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан курашимиз. Т.7. - Т.: “Ўзбекистон”, 1999. – 410 б.
20. Каримов И.А. Озод ва обод Ватан, еркин ва фаровон ҳаёт -пировард мақсадимиз. Т.8. - Т.: “Ўзбекистон”, 2000. – 528 б.
21. Каримов И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз. Т.9. -Т.: “Ўзбекистон”, 2001. – 432 б.
22. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак. – Т.: “Ўзбекистон”, 2002. - 432 б.
23. Каримов И.А. Биз танлаган йўл - демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11 – Т.: “Ўзбекистон”, 2003.-410 б.
24. Каримов И.А. Тинчлик ва хавфсизлигимиз ўз куч - қудратимизга, ҳамжиҳатлигимиз ва қатъий иродамизга боғлиқ. Т.12. – Т.: “Ўзбекистон”, 2004 – 400 б.

25. Каримов И.А. Ўзбекистон ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди. Т.13. - Т.: “Ўзбекистон”, 2005 – 448 б.
26. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ етишдир. – Т.: “Ўзбекистон”, 2005. – 96 б.
27. Каримов И.А. Инсон, унинг ҳуқуқ ва еркинликлари ҳамда манфаатлари – энг олий қадрият. // “Халқ сўзи”, 2005 йил 8 декабр.
28. Каримов И.А. Еришилган ютуқларни мустаҳкамлаб, янги марралар сари изчил ҳаракат қилишимиз лозим. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 11 феврал.
29. Каримов И.А. Мамлакатимиз тараққиётининг қонуний асосларини мустаҳкамлаш фаолиятимиз мезони бўлиши даркор. // “Халқ сўзи”, 2006 йил 25 феврал.
30. Шарифхўжаев М. Ўзбекистонда очиқ фуқаролик жамиятини шакллантириш. - Т.: “Шарқ”, 2003 - 512 б.
31. Ахмедов И. Ақтуалние проблеми формирования гражданского общества в Узбекистане- Т: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ”, 2006-162 с.
32. Ахмедов И. Политология - Т: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ”, 2006-143 с.

4.2. Қўшимча адабиётлар

33. Ўзбекистон Халқ – демократик партиясининг Низоми. – Т., 1991.- 10 б.
34. Ўзбекистон “Адолат” Социал – демократик партиясининг Низоми. – Т., 1996. – 9 б.
35. Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партиясининг Низоми. – Т., 1995. – 8 б.
36. Ўзбекистон “Фидокорлар Миллий” демократик партиясининг Низоми. – Т., 1998. – 8 б.
37. Ўзбекистон Либерал – демократик партиясининг Низоми. – Т., 2003. – 10 б.

38. Асадова Г. Мустақил Ўзбекистонда тил сиёсатини амалга ошириш масаласига доир. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 15 – 18 – бетлар.
39. Абдусатторов А. Замонавий исломизм муаммосига сиёсий ёндашувлар // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 11 – 14 – бетлар.
40. Бобоев Ҳ., Дўстжонов Т., Ҳасанов С. “Авесто” – Шарқ халқларининг бебаҳо ёдгорлиги. – Т.: ТМИ, 2004.- 322 б.
41. Бобоев Х., Ҳасанов С. “Авесто”да адолатли фуқаролик жамияти ғоялари. // фуқаролик жамияти, 2004, 1-сон. 47 – 49 - бетлар.
42. Дўстжонов Т., Ҳасанов С., Ўзбекистон демократик тараққиёт йўлида. – Т.: ТМИ, 2004.-186 б.
43. Дўстмуҳаммад Х. Партиялар уйғонса – жамият фаоллашади. // Фуқаролик жамияти, 2004 йил 1 – сон. 21 – 23 - бетлар.
44. Дубков В. Ўзбекистондаги кўппартиявийлик демократик ўзганга чиқди. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари 2005 йил 3 – сон. 12 – 15 – бетлар.
45. Жамолов Б. Давлат ҳокимияти ваколатларини тақсимланиш принципи ва унинг моҳияти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 34 – 37 – бетлар.
46. Жўраев С. Фуқаролик жамияти: назария ва амалиёт. – Т.: “Академия”, 2003. – 136 б.
47. Калонов К. Фуқаролик жамиятининг шаклланишида маҳалла ва нодавлат ташкилотларининг ҳамкорлиги. // “Фуқаролик жамияти”, 2004 йил 1-сон. 10 – 12 – бетлар.
48. Маматов Х. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва фуқаролик жамияти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 59 – 62 – бетлар.
49. Низомулмулк. Сиёсатнома ёки сийр ул – мулк. – Т.: “Адолат”, 1997 – 187 б.

50. Норбоев Т. Демократик жамиятни шакллантиришда сиёсий мухолифат муаммоси. // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари, 2003 йил 3-сон. 28 – 31 – бетлар.
51. Отамуродов С., Қувватов Н. Кучли давлатдан – кучли жамиятга – Т., 2003. – 198 б.
52. Очиллов Б. Хавфсизликнинг геосиёсий детерминантлари (Ўзбекистон мисолида). // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 8 – 11 – бетлар.
53. Рўзиқулов А. Тизим трансформацияси жараёнида сиёсий онг даражасидаги ўзгаришлар. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 9 – 12 – бетлар.
54. Саидов А. Мустақиллик Декларацияси – Ўзбекистон Республикаси Давлат суверенитетининг асосий ҳуқуқий асоси. // Ижтимоий ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 7 – 11 – бетлар.
55. Тўрақулов М. Жамият ҳаётини демократлаштириш.// “Жамият ва бошқарув”, 2003 йил 3 – сон. 18 – 21 - бетлар.
56. Ускинбоев Ў. Марказий Осиё: хавфсизлик ва ҳамкорлик муносабатларидаги янги қирралар. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 1 – сон. 51 – 53 – бетлар.
57. Уманский Я., Лиманов О. Марказий Осиё Геосиёсий вазиятининг стратегик таҳлили. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 18 – 35 – бетлар.
58. Шарифхўжаев М., Шодиев Н. Ўзбекистон – конституциявий давлат.- Т.: “Ўзбекистон”, 2003 - 268 б.
59. Шарифхўжаев М. ва бошқалар. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти (Ўқув қўлланма). – Т.: ТМИ, 2004–268 б.
60. Шарифходжаев М., Рахимов Ф. Человек, определивший эпоху. – М.: Изд. дом газеты “Труд”, 2004. – 272 б.
61. Шарифхўжаев М., Раҳимов Ф. Даврни белгилаб берган Инсон. – Т.: “Шарқ2, 2004. – 310 б.

62. Ўзбекистон фуқаролик жамияти сари. Ўзбекистан на пути к гражданскому обществу. – Т.: “Шарқ”, 2003 – 480 б.
63. Шарифхўжаев М. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати. – Т.: “Шарқ”, - 238 б.
64. Шарифходжаев М. Свобода социального вибора. // “Труд”, 1 февраля 2006 г.
65. Шарифходжаев М. Фуқаролик жамияти – инсон тараққиётининг олий босқичи. // “Фуқаролик жамияти”, 2005 йил 1 (2) – сон. 8 – 13 – бетлар.
66. Шарафиддинов О. Мустақиллик меъмори: Ислом Каримов сиймосига чизгилар. – Т.: “Адолат”, 2003. – 48 б.
67. Шодиев Н. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари. // “Фуқаролик жамияти”, 2004 йил 1-сон. 40 – 46 – бетлар.
68. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти. Дарслик. – Т.: “Наврўз”, 2005 – 367 б.
69. Ўлмасов С. Фуқаролик жамияти кафолати. // “Фуқаролик жамияти”, 2004 йил 1 – сон. 24 – 29 – бетлар.
70. Ергашев И. Демократия – миллий ва умумбашарий қадрият. // “Жамият ва бошқарув”, 2004 йил 2 сон. 7 – 10 – бетлар.
71. Ергашев И. Ўзбекистондаги демократик жараёнлар: уйдирма ва ҳақиқат // “Халқ сўзи”, 2004 йил 18 май.
72. Қирғизбоев М. Ўзини ўзи бошқариш органлари - фуқаролик жамиятининг асоси. // “Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари”, 2003 йил 1-сон, 8 – 10 – бетлар.
73. Қушаев У. Геостратегик манфаатларнинг мазмуни. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 3 – сон. 157 – 159 – бетлар.
74. Ғофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Оила – демократик жамият асоси (Ўқув – услубий қўлланма),-Т.: ТМИ, 2006.- 48 б.
75. Ғофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Ҳуқуқий билим ва ҳуқуқий маданият – тараққиёт омили (Ўқув – услубий қўлланма).-Т.: ТМИ, 2006.- 86 б.

76. Гофуров З., Шодиев Н.Т., Ҳасанов С. Демократик жамият куришда кучли ижтимоий ҳимоя ва адолат тамойиллари (Ўқув – услубий қўлланма). -Т.: ТМИ, 2006.- 60 б.

77. Гофуров З., Қўнғиров И. Демократик жамият шаклланишида маҳалла ва фукаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни ҳамда роли (Ўқув – услубий қўлланма). -Т.: ТМИ, 2006.- 54 б.

78. Ҳамдамов Ю. Икки палатали сайлов тизими ва партия матбуоти. // Ижтимоий фикр. Инсон ҳуқуқлари, 2005 йил 4 – сон. 162 – 164 – бетлар.